

REDACTIA

Arad, Str. Aulfeh (Adam)

ABO MENTUL

Pertru Austro-Ungaria
de un an fl. 10; pe 1/2,
an fl. 6; pe 1/4, de an
fl. 2.50 pe 1 lună fl.

N-rii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pertru Română și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Aulfeh (Adam)

INSERȚIUNILE

de 1 și 2 săptămâni: prima dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și tiraj
de 80 cr. de fiecare dată
câtăna.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sânt să plăti
înalate în Arad.

Scrisori nefrancate nu
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Anul III.

Număr de Duminecă

Nr. 43

Călcâiul lui Achile.

Declarația președintelui consiliului de miniștri în comisiunea financiară cu privire la politica guvernului față cu naționalitățile este foarte semnificativă.

Di Széll nu este un om iute de fire, nici incurcat în raționamentele sale, cu atât mai puțin confuz sau rezervat în expresiune. Discursurile sale parlamentare fac din contră impresia unui om cu multă cumpeneală, care spune verde și la înțeles ceea-ce trebuie spus. Nimeni n'are să găsească această notă caracteristică a bărbatului de stat ungar în declarația sa despre politica guvernului față cu naționalitățile. Așa nu vorbește un om așezat, limpede în raționament, sincer la vorbă și cumpenit. Declarația dlui Széll este un conglomerat de sentențe contrazicătoare, cari se bat în capete și se nimicesc una pe alta. Chiar și modul expresiunii este circumstanțial și ambarasat. Dacă dl Széll ar sta pe punctul de vedere al antecesorilor sei, sau dacă șovinismul n'ar stăpâni și astăzi încă cerouri largi maghiare, declarația ar fi reușit clară; dl Széll s'a încercat, precum se vede, a combina vederile deakiste cu cele ale șovinismului modern. Din cauza aceasta: contrazicerile și ambarasarea.

„Nu prin violențe, ci numai prin o bună administrație și justiție putem să câștigăm în partea noastră naționalitățile și dacă le menajăm”, — zice dl Széll.

La auzul acestor cuvinte, cine nu și-ar aduce aminte de memorabilul discurs al lui Francisc Deák dela 23 Ianuarie 1872?

„In genere — zicea atunci Deák — dacă voim să câștigăm în partea noastră naționalitățile să nu căutăm a urmări maghiarizarea cu ori-ce preț; ci numai atunci le vom câștiga pentru noi, dacă ne vom aili ca raporturile ungurești să le fie dragi și plăcute”.

Expresiunea „maghiarizare cu ori-ce preț” este eliminată din declarația dlui Széll și înlocuită prin „violente”. Poate sună mai bine la urechile șoviniștilor „violente” decât „maghiarizare”. Ambele expresiuni însă sunt în cazul de față identice. Deák pretinde dela guvern ca să se silească a face naționalităților raporturile ungurești dragi și plăcute. Dl Széll vrea, ca naționalitățile să fie menajate și să le câștige prin o bună administrație și justiție. Széll zice dar și în această privință aceeași ce a zis Deák. Căci menajarea naționalităților esclude cu desevărire ideea maghiarizării, precum o esclude pe aceasta și tendința de a face naționalităților raporturile ungurești plăcute și dragi. O administrație și o justiție, care să poată fi numită bună, trebuie să menajeze naționalitățile și să le facă raporturile ungurești plăcute și dragi. Nu este bună administrația și justiția, nu sunt menajate

naționalitățile și nu pot să le fie plăcute și dragi raporturile ungurești, când cetățeanul român, slav și german se lovește pe fie care zi în toate afacerile sale de funcționari și judecători străini, cari își îndeplinesc funcțiunea lor în o limbă n'înțeleasă de cetățenii nemaghiari.

Di Széll mai adaugă enunțaiunilor sale împrumutate dela Deák una, care de asemenea nu este originală.

„Fie-care fiu al patriei noastre — zice dl Széll — vorbească el ori-ce limbă, este un membru cu drepturi egale al națiunii politice unitare. Această egală îndreptărire este cu privire la limbă limitată numai prin unitatea politică și posibilitatea guvernării și a administrării. Ori-ce acțiune a guvernului trebuie să fie potrivită acestui mare scop și principiilor directive, care conduc spre acest sfârșit.”

Legea despre egala îndreptărire a naționalităților (art. leg. 44 din 1868) cuprinde în introducerea sa următoarele:

„Din punct de vedere politic toți cetățenii Ungariei formează, chiar în conformitate cu principiile fundamentale ale constituțiunii, o națiune, națiunea ungară, al cărei membru cu drepturi egale este fie-care cetățean al patriei, aparținând el ori-cărei naționalități; această egală îndreptărire poate fi supusă unor dispozițiuni speciale numai întru-cât privește întrebuintărea oficială a limbilor usitate în țeară, și numai întru-cât aceasta este cerută de unitatea țerei, de posibilitatea practică a guvernării și a administrațiunii, și întru-cât o cere în mod necesar exercitarea punctuală a justiției; egala îndreptărire deplină a tuturor cetățenilor rămâne neatinsă privitor la toate celelalte raporturi, ear cu privire la întrebuintărea oficială a diferitelor limbi vor servi ca directive următoarele dispozițiuni etc.”

În declarația sa dl Széll a repetat dar și principiile legii de naționalități, atât de mult nesocotite și călcaute de antecesorii sei. Repetarea, întărită prin adausul, că „ori-ce acțiune a guvernului trebuie potrivită acestor principii”, nu poate avea — în mod logic — alt înțeles, decât că guvernul dlui Széll va respecta legea despre egala îndreptărire a naționalităților. Este o promisiune, care pentru noi Românii numai atunci va putea fi prețuită și onorată, când va fi însoțită și de fapte.

Dacă dl Széll s'ar fi mulțumit cu atât în declarația sa, ea ar fi însemnat o schimbare esențială în politica guvernului.

Dl Széll a preferit însă să învelească acest simbură în o materie dulce pentru șoviniști — bagseamă cu scopul ca aceștia să poată înghiți și mistul hapul.

Se înțelege, că în același timp simburăle învelit devine pentru naționalități amar și nemistuibil.

Dl Széll, voind a preciza politica guvernului față cu naționalitățile, începe prin a declara, că aceasta nu poate fi alta decât „ca statul ungar

să fie construit în cadrul scopului statului maghiar național unitar” și sfârșește prin niște amenințări banale la adresa „agitatorilor”. Amenințările nu ne ating, fiindcă la poporul român nu există nici particulari, cu atât mai puțin cercuri politice, cari ar agita contra unității statului. Ear în ceea-ce privește „construirea statului” știm că o politică, care se întemeiază pe egala îndreptărire a cetățenilor; o politică, care vrea să menageze pe Români, Slavi și Germani; o politică, care tinde la o bună administrație și justiție, nu poate în același timp să tragă o dungă groasă peste egala îndreptărire, să nemulțamească și asuprească pe Români, Slavi și Germani, și să pună administrația și justiția în serviciul unor utopii. Construirea statului ungar — fie și numai precum se exprimă dl Széll foarte circumstanțial și incurcat — „în cadrul scopurilor unui stat maghiar” — înseamnă ștergerea egalei îndreptăiri, asuprirea popoarelor nemaghiare și este o utopie. Dl Széll o știe aceasta întocmai așa de bine ca și noi, și dacă totuși face asemenea declarații, este o dovadă, că șovinismul orb este și astăzi mai puternic decât raționamentul limpede al dlui Széll.

Cu toate acestea declarația dlui Széll în total judecată se deosebește în bine de enunțaiunile predecesorilor sei. Este un progres. Poate după-ce va fi asigurată odată tranșacțiunea cu Austria să mai câștige dl Széll curagiu și să mai subțieze învelitoarea șovinistă.

Mare supărare patriotică. Marția trecută, în casa orașului din Viena, s'a dat un foarte mare prânz din partea primăriei, de bucurie, că sunt gata făcute fabricile cele noue de gaz, pe cari le-a clădit capitala împărătească în locul celor de până acum, pentru luminatul orașului. Proprietarii acestor din urmă erau adecă mai mult jidani din Anglita, ear „Lueger” i-a stilit să le vândă Vienei, ca astfel câștigul de pe ele să încurgă în cassele orașului ear nu să umplă sacii cei fără fund ai speculanților jidani din țeară și străinătate.

La banchetul sus amintit erau poftiți, și au luat parte, 500 persoane, între cari: toți diplomații țerilor streine, înalți funcționari de stat, mulți prelați și un număr mare de generali și alți oficiali de grad mai înalt.

Printre toasturile foarte insuficite au fost și cele a doi generali ai armatei comune, cari amândoi ridicau păharul întru prosperarea Vienei, zicând că armata iub este cu toată sinceritatea pe fiecare Vienez, fie el milionar, ori săracul, care trăiește în casa de milă a orașului. Se înțelege, că s'au rostii mai întâiu toasturi întru slăvirea și mărirea armatei. Astfel că insuficirea era mare, când deodată se scoală un colonel, în pensiune de la honvezii, cu nume de Füle, care a spus, după „N. W. Tagblatt”, cam următoarele cuvinte, bine înțeles pe nemțește:

„Ca reprezentant al honvezimei ungare (va să zică: nu maghiare), nu pot

rămâne mai pe jos de colegii mei! În modul scurt că înesc a spus câteva cuvinte, cu atât mai mult, că cu toate că se ține de honvezime, el „este flu al orășului împărătesc:” — Simțemintelor sale prin aceea își dă exprește, că strigă un: să trăească! întru prosperarea Vienei și în sănătatea Drului Lueger”.

Se înțelege, că foile patriotice sunt peste măsură de necăjite asupra acestei „trădări de patrie” și cer satisfacție pentru „această nepomenită batjocură”.

Despre alegeri.

Legea despre judicatura Curiei întrebile electorale cuprinde, între altele, și un paragraf, care orânduiește să fie de nou statornicit minimul (suma cea mai mică) dării de pământ, pe care-l plătește fiecare locuitor în comune, și prin asta să se hotărască, dacă cutare ori cutare cetățean, proprietar de un sfert de sesiune, este ori ba îndreptățit a fi alegător.

Pe temeiul acestui paragraf al legii, ministrul de interne Széll a trimis la toate comitatele o circulară cu data de 24 Octomvrie, dând în ea îndrumări, cum să se facă această statornicire din nou și poruncind, ca munca să fie isprăvită cel mult până la 1 Martie anulului viitor.

Circulara orânduiește, ca statornicirea pătrarului de pământ să se facă sub privegherea vicișpanului, ear rezultatul să-l predeie comisiunii electorale centrale, care va statori apoi minimul dării de pământ pe totdeauna. Această lucrare va fi expusă în public, pentru-ca fiecare să poată lua cunoștință de date și a apela, dacă e de lipsă, la Curie.

Provocându-se la răspunderea ce o au vicișpanii, la dispozițiunile și scopurile legii, pe care să le iee sever în seamă, ministrul le poruncește să procedeze cu cea mai riguroasă punctualitate și rîvnă, astfel ca lucrările pregătitoare să fie gata încă în anul curent. Mai indeosebi să ație în comunele urbariale de odinioară acele pătrări de sesiune, care sunt acum împovărate cu cea mai mică dare; ear la comunele, care n'aveau urbarialitate, să arete acele comune, vecine, după care este a se statori minimul.

Aceste lucrări trebuie isprăvite până la 31 Decemvrie a. c., astfel ca până la 5 Ianuarie 1900 să fie predate comisiunii centrale electorale.

Circulara ministrului nu se extinde și asupra Ardealului, fiindcă, precum spune ministrul, acolo stă dreptul electoral pe alte temeiuri ale proprietății de pământ.

Am pomenit la timpul seu, că congregația comitatului Solnoc-Dobâca și după ea cea a comitatului Cojocnei, au luat un astfel de conclus, în înțe-

lesul căruia de acum înainte în fiecare comitat să candideze la alegeri deputațiile numai bărbați harnici și cinstiți, cari locuiesc în același comitat, cunoscuți tuturor, și cari și-au câștigat merite în cutare ori cutare privință față cu locuitorii lui; iar nici decum să vină ori să fie trimiși niște candidați din alte părți, adese-ori foarte depărtate ținuturi, oameni, pe cari nimeni nu-i cunoaște, afară doară de fișpanul și vicișpanul.

Lucrul cel mai ciudat este, că această în sine bună propunere s'a născut tocmai în comitatul acela, unde tăia și spânzura odinioară ca fișpan, după bunul plac al seu, Bánffy cel fără de suflet devenit mai în urmă ministru-president, unde s'a făcut nu mai puțin vestit pentru volnicile sale strigătoare la cer. Așa schimbare la față a stărilor se explică într'adevăr numai printr'o răsunare arzătoare a sorții însăși.

Cel ce a venit la ideea aceea bună în comitatul lui Bánffy, este însuși vicișpanul Dr. Torma Miklós. În hârtia, cu care face congregației aceea propunere, el zice între altele:

„În Dieta țerii să aibă loc numai astfel de oameni, cari sunt reprezentanți credincioși și reoglinzători adeverați ai părerilor, dorințelor și năzuințelor, ce se dau pe față în toate părțile națiunii (se înțelege politice. R. „Tr. P.)“

„Nu se poate tăgădui, că în viața tocmai lucruri dimpotrivă se întâmplă, mai ales în părțile ardelenale ale țerii și în ținuturile de miază noapte ale Ungariei (adecă printre Români și Slovaci. R. „Tr. P.“), unde e obiceiul aievea, că astfel de oameni alegă după mandat, cari pe terenul public nu se pot provoca nici la experiența lor, nici la meritele sau virtutea lor morală: cari nu și pun drept scop promovarea desinteresată și adevărată a intereselor națiunii, ci numai a apuca un astfel de mandat, la care poți ajunge prin mijloace materiale, prin diferite recomandări influente și prin diferite alte mijloace nu tocmai legale.

„Asemenea oameni, dacă au și ajuns scopul pe care-l urmăreau prin alegerea lor, rămân străini chiar pentru cercurile lor electorale, căci nu încrederea adevărată a alegătorilor i-a ridicat la acel loc...“

„Astfel de alegeri știrbesc vaza morală a Dietei noastre, căci clătină credința și încrederea obștei locuitorilor în Dietă, care însușire n'ar trebui să fie ertat a se pierde din sufletul nici unui cetățean...“

„De aceea fiecare cerc electoral să steie în astfel de legături cu candidatul seu, cari dau chezașia, că nu se vor înșela în el. Din acest punct de vedere ținem de dorit, ca toate comitatele și fie-care membru al congregației comitatense să se îndeletnicească în deamănunt și aprofundat cu stările ce domnesc în cercurile electorale de pe teritoriul lor. D'aceea să declarăm din principiu în întrunirile noastre publice, că vom sprigini alegerea numai a unor astfel de candidați, și vom recomanda singuraticilor cercuri spre alegere numai astfel de candidați, cari trăiesc în sinul nostru, aici stau cu rădăcinile vieții lor, sau sunt legați de noi cu astfel de legături, că nu-i putem privi drept străini și nu se vor înstrăina de noi nici după alegerea lor...“

Când în viitoarea congregație comitatensă din Arad, această adresă a comitatului Solnoc-Dobăca va veni în discuție, membrii români de sigur nu vor scăpa ocazia, a-și spune și ei cuvântul lor. Nădejduim, că dl fișpan al nostru va lăsa ceva din burocratismul seu ruginit și mașinal, de care se inspiră în toate privințele și la toate ocaziunile; așa și în ultima congregație, când dl Mangra a voit să-și expună mai pe larg vederile

asupra circularii ministrului de interne privitoare la statorirea taxelor de cărașie la alegeri și peste tot asupra legii respective. Nădejduim, basându-ne în primul rând pe cuvintele însuși ale primului-ministru Széll, rostite în ședința de la 26 c. a Dietei, când, întrebând despre modificarea legii în sensul votării după comune, Széll a zis: se poate că legislațiunea se va ocupa cu această chestiune.

Prin urmare, dl fișpan al comitatului Arad n'ar fi păcătit absolut nimica contra respectului datorit înaltului guvern, vazei și înțelepciunii sale, dacă ar fi lăsat pe membrii români să discute asupra legii. Dinpotrivă, dacă ar fi lăpădat puțin din rugina învechită, s'ar fi întâlnit mai bine cu vederile și intențiunile șefului său suprem.

Legea, dreptul și dreptatea.

Dl ministru Széll Kálmán s'a prins că va ocărui țara după lege, drept și dreptate. Vorbe, cari pe toți ne-au încălzit. Până acum însă sunt numai vorbe.

Dl vice-comite al Aradului, Dálnoki Nagy Lajos, a ținut și el să se recomande în congregația comitatensă de mai deunăzile, ca omul legii, dreptului și dreptății și anume că nu va lăsa comunele de pradă la alegerile antistilor. Și earăși ne-am încălzit, că acum a venit rândul ca cuvântul ministrului trup să se facă.

Avem la ordinea zilei mai multe afaceri, cari așteaptă ca legea, dreptul și dreptatea să iasă la față de masă. Între altele sunt alegerile antistilor comunali. Bundoară în Nádab, unde notarul pus cu mregea pe capul poporului, ajuns în temniță din pricina că n'a știut să facă deosebire între ce e al meu și al tău, sau pe înțeles domnesc: a defraudat — se face acum nouă alegere de notar.

Poporul și aici, ca și aiurea, așteaptă ca să i-se dea curs liber la alegerea de notar, căci el îl plătește și de chiverniseala averii lui și vorba în casa comunală. Nimenea nu-l despăgubește când îl înfundă câte o defraudare. Și s'a și mișcat poporul să ceară lege, drept și dreptate faptică de la căpetenia comitatului, ca să nu se poată zice că, prin tăcerea sa, de bună-voie a abzis de drepturile sale.

Acum e rândul domnului vice-comite să-și împlinescă vorba dată, și să nu lase comunele de pradă curselor ce li-se pun, ci mai virtos să asculte rugarea poporului și să-l apere de cel rău.

Așteptăm cu nerăbdare să vedem, cum își împlinescă domnul vice-comite cuvântul, că va apăra interesele poporului, și că mai suferi-va, ca oamenii cei cinstiți să fie delăturați cu puterea din candidare, ca să facă zor păcătoșilor, cum era Missics-ul Nádabului?

Ochiu-n patru!

O scrisoare a D-lui V. A. Urechia.

Dl V. A. Urechia a adresat ziarului „Neue Freie Presse“ din Viena, cu data de 14 (26) Octomvrie 1899, următoarea epistolă:

„Domnule director,

„Întemplantă a pus sub mână mea un număr vechiu din Onor. d-v. jurnal. Am cetit în el o informațiune, ce vă era trimisă din Roma la ocaziunea ultimelor ședințe ale Congresului Orientaliștilor. Această informațiune mă privește în calitatea mea de Român și de delegat la congres al guvernului român. Noi cunoaștem prea mult ne-

părtinirea ziarului d-v. ca să ne îndoim de primirea ce vor avea explicațiunile noastre următoare:

Informatorul dlui dela Roma afirmă, că Românii prezenți la congresul Orientaliștilor au propus Bucureștili ca sediu pentru al XIII-lea congres și că opunându-se colegii Unguri, propunerea Românilor ar fi fost respinsă.

Cu totul altul este adevărul. Românii n'au făcut asemenea propunere, fiind-că nu erau autorizați de guvernul lor de a o face. Deci propunerea nefiind făcută, nici un vot nici pentru, nici contra nu putea să se dea asupra ei. Analele congresului, de almintrelea, vor proba afirmațiunea mea. La dorința, Ilustrul Președinte al congresului, contele de Gubernatis, va pute să vă spuie cele petrecute — de mă pot exprima astfel — între culisele congresului. El va spune, că marea majoritate a congresiștilor doria să se proclame Bucureștili de scaun la al XIII-lea Congres. Mi-a vorbit de aceasta și i-am demonstrat imposibilitatea de a face asemenea propunere. Dl De Gubernatis mi-a dat dreptate, dar mi-a mai spus, că On. d. Vambery ar propune Budapesta dar că se îndoiește de vor veni acolo Români.

— Te rog să spui d-lui Vambery, colegul nostru, răspunsei eu, că Românii vor merge la Budapesta, la un congres pur științific. Dacă am refuzat de a merge — acum câțiva ani — să luăm parte la conferința interparlamentară, este, căci aceea era o adunare de oameni politici, de bărbați de stat, adunare care ar fi putut, cătuși de puțin, s'o emoționeze protestațiunile naționalităților contra aceea ce ele numesc un regim de injustiție și de neegalitate, făpturi puțin proprii a asigura pacea pentru care lucrează conferința interparlamentară. Spuneți mai cu seamă d-lui Vambery și tuturor colegilor d-sale, că noi, Românii, nu suntem la Roma ca să facem antimaghiarism, ci ca să lucrăm ca bărbați de știință.

Dator sunt să declar aci, că dl Dr. Vambery mi-a mulțumit strângându-mi mâna și a recunoscut dreptatea observațiilor mele. Trebuie să mai spun, că din partea d-sale, ca și din a celor mai mulți din colegii d-sale, n'am avut decât a ne felicita de bune relațiuni. Este numai de regretat, că dl Oráry s'a crezut dator să apuce altă cale decât aceea urmată de colegii sei. Eu nu l'am urmat pe aceea cale și n'am răspuns în nici un mod la articolele provocatoare ce d-lui a publicat într'un jurnal — ce-i dreptul, puțin cetit la Roma. Cu marele meu regret suntem în desbinare pe alte câmpuri; nu puteam dar, nici la Roma, nici aiurea să ne mai certăm, și „in Templo serena sapientiae“. Nici o făptuire a mea și nici unul din discursurile ce am rostit la Roma n'au putut autoriza pe vre-un Ungur să mă numească „agitator șovinist contra Ungariei“. Festivitatea noastră dela Forum Trajani n'a avut nimica de comun cu certele noastre politice: acolo noi făcurăm Romanism, latinism, dar' nu antimaghiarism, v'o afirm din tot cugetul meu.

Primiți etc.

prof. V. A. Urechia.

Răsboiul din Africa.

De sigur nimeni în lume nu se aștepta, că soartea și dreptatea așa curând se va răsbuna asupra asupritorului păcătos și fără suflet, cum s'a întâmplat de astă dată cu Englezii, cari în nesațul lor fără de ori ce margini și setea după aur, au silit, ei uriași, pe un popor mititel de tot să iee armele în mână și să le bage cutropitorilor sulita în coaste.

Sunt cam trei săptămâni decând Burii (cuvântul acesta însemnează „țărani“) au pornit răzbel în contra Englezilor, au năvălit în provinciile acestora din stânga și din dreapta; li bat crunt fără încetare, li împing tot mai mult spre țărmurile mării, unde sau le vor tăia drumul de a mai da nainte și vor prinde întreaga armată en-

gleză; sau, dacă scapă de această năpastă, Englezii vor fi nevoiți să fugă cu toții pe corăbiile lor ce așteaptă în mare și să steie acolo până ce se vor întoarce cumva la acurile.

Până acuma nici o singură luptă n'a câștigat trupele englezești, numai bătăie și rușine au mâncat din partea Burilor, ca pe lângă cei uciși în lupte, au prins un mare număr de soldați și ofițeri englezi, le-a căzut în mână o grămadă de puști, tunuri, muniție și altele; și au cuprins ținuturi întregi din pământul englezesc.

Cea mai mare rușine și bătăie zăvălăvă de tot au încercat-o însă Englezii în Lusia trecută, 30 Octomvrie, lângă orașul Ladysmith, care se află în mijlocul țării englezești Natal, unde Burii mereu înaintează. Aici, așa de crunt au fost bătăile și luați la goană Englezii, încât nu numai că au pierdut o mulțime de morți, răniți și muniție de tot felul, dar Burii au încăgiurat și prins 2 batalioane întregi, una de infanterie și altul de vânători, toți în olaltă: 2000 soldați și 42 ofițeri, cari adevărat neavând în câtrău, s'au prodat de burile Burilor.

Și telegramele, care aduc amănunțit despre lupta aceasta, toate vin numai din tabăra engleză, prin urmare putem cu drept cuvânt presupune, că ele nu spun tot adevărul. Bătăia nici n'a fost așa de cruntă nici nu s'au întâmplat încercări trup la trup între trupele engleze și Burii; ci totul a petrecut numai cu tunuri. Insuși comandantul cel mai mare al trupelor englezești în telegrama sa către guvernul seu din Londra, recunoaște, că: „tunurile Burilor trăgeau mult mai departe de cât ale noastre“ și apoi că: „Burii aveau mai bune locuri pe dealuri, unde se puteau ascunde și ori de câte ori trimiseu cete d'ale noastre să caute, ei nu erau de găsit“.

Ba generalul, pentru a se scuza, eaduce prostie copilăroasă și mai spune: „când eram pe cale să dăm noi mai tare cu tunurile noastre, s'a întâmplat că din vârful unui deal, unde erau așezate tunurile noastre, s'a desfăcut două stânci mari, cari rostogolindu-se jos, s'au spăriat de ele catării de la carele cu muniție și de la tunuri și au fugit toți în cea mai sălbetească fugă drept în tabăra dușmanului. În chipul acesta trupele noastre au pierdut cea mai mare parte de tunuri și munițiile trebuincioase și au trebuit să se retrădeze“. Și la sfârșitul telegramei sale generalul-comandant nu se rușinează a zice încă odată: „Așa dar' nenorocirea este de a se pune pe socoteala înselbătării catărilor, în urma cărora am pierdut tunurile“.

Dacă alt-cineva ar povesti lucrurile acestea și nu însuși generalul comandant englez, n'am crede-o, am zice că mințeașă voește să-și bată joc de Englezii și să facă lumea să ridă; dar' așa, când vedem telegrama venită chiar de la guvernul din Londra, o credem pe deplin și lumea toată va zice: nu se poate mai mare rușine pe Englitera, atât pentru pășania însăși, cât și pentru generalii, cari se scusă în așa chip bătăran și copilăros.

Și când te gândești, că Burii cu toți la olată nu sunt mai mulți de cât 180.000 la număr, pe când Englezii, numai în acasă, se numără aproape 50 milioane de locuitori, ear' populațiunea țărilor stăpânite de ei în lumea întreagă (Asia, Africa și America) se ridică la 400 milioane.

Batalionul acela de vânători, care s'a prodat, este compus din Irlandezi, a lea din sinul acelu popor din împărăția engleză pe care așa de mult îl prigonesc, sărăcesc și schingiesc Englezii, pe semne, că soldații irlandezi s'au înțeles fără să și spună unul altuia v'o vorba, numai așa în taină sufletului: „hi să le facem una nefăcută cătăilor nostri!“ Cine știe?!

Toată lumea se bucură de înfrângerea și rușinea Englezilor.

Cultura noastră.

Sub titlu „La vie intellectuelle des Roumains en 1899”, savantul istoric dela București, dl profesor universitar Nicolae Iorga a publicat în ziarul „Indépendance Roumaine” o serie de articole, în care supune viața intelectuală a Românilor unei stăruie aprecieri. Articolele acestea au apărut de curând în broșură. Primind și noi o asemenea broșură, asupra căreia atragem atenția cetitorilor noștri, facem să reproducem dintr'însa în traducere românească prima parte din cele spuse asupra „Mișcării literare”.

Să părăsească străinii toate ideile primite în ceas-ce privește o mișcare literară. În țara noastră n'au fost nici odată — astăzi din nenorocire și mai puțin ca altă dată — cărți așteptate cu neăbdare și cetite cu interes de clasele cultivate ale națiunii; nici odată celebrități sgomotoase, nume foarte populare, nici odată o librărie serioasă, editori demni de acest nume. Asemenea nici odată vre-un scriitor n'a rămas luptând până la sfârșitul vieții sale, neîndeplinind altă sarcină decât aceea de scriitor. Într'un cuvânt, un mare public român n'a existat nici când, și trebuie s'o constatăm cu regret, că nu se poate prevedea încă epoca — foarte depărtată — când scriitorii ce ne vor succeda, a-vei fericii scriitori, vor avea un statut public.

Dar' pentru ca să nu fim nedrept, trebuie să fac o deosebire ce se impune — între publicul nostru din România și acela din așa numitele „provincii subjugate”. A spune despre acești bravi oameni, ceea ce trebuie de spus despre compatrioții mei din regat, ar fi peste măsură de nedrept. Asemenea trebuie să spun mai dinainte, că acei ce considerăm din întâmplare problema de care eu mă ocup aci, n'au cugetat nici odată — pentru motive lesne de înțeles — a statui această deosebire.

Pentru a începe dar', străbătusem — foarte adesea — Transilvania în vagon, fără de a mă fi oprit în ea vre-odată, ceea ce ar fi fost cel puțin — mărturisesc — o datorie. Cercetări științifice mă făcurea a mă duce în timpul iernei în urmă la Brașov, în bătrânul oraș Brașov, unde fiecare peatră redeșteaptă amintiri apărținătoare celui mai depărtat ca și celui mai apropiat trecut al istoriei noastre. Eu căutam acolo numai vechi registre de socoteli, scrisori române din timpul vovevoșilor, indicii numeroase, de un interes nou de tot pentru

*) Prof. Nicolae Iorga: La vie intellectuelle des Roumains en 1899. București, 1899.

lungile și strinsele noastre legături (relațiuni) cu orașul sășesc dela graniță.

Dar' am aflat acolo un lucru, care nu mă interesă mai puțin decât descoperirile mele, și aceasta nu-i puțin a zice pentru un istoric îndrăgît de studiul său.

Timpul când Românii erau îndepărtați în suburbiul Scheiu, suburbiu care nu era, ca astăzi, imediata continuare a orașului propriu zis, a trecut deja de multă vreme: suburbiul nu mai e despărțit și chiar în vechiul oraș privilegiat conaționalii noștri abundă. Făcui cunoștințe pe care la început nu le căutasem, și prin aceste cunoștințe avui ocaziune a constata lucruri, de care mă lădoiam destul mai înainte, lucruri prețioase, care măriră mândria națională și încrederea în viitorul rasei noastre.

La noi, la București, mă obișnuisem cu tineri superficiali și spoizi, cu bărbați blasați înainte de vreme fără motive, cu femei fără idealitate, fără entuziasm și fără interes pentru lucrurile spiritului; mă obișnuisem cu toate aceste lucruri triste, și care nu mă mai minau. Știam că la noi cel mai mare dintre scriitorii noștri este un necunoscut pentru clasele superioare, ca și pentru celelalte: știam că răposatul *Odobescu*, unul dintre cei mai demni de admirat dintre prosatori noștri, în toată viața sa trecuse numai drept un boier cu moravuri învechite, de care se poate vedea mai ales în Caragiale un original spiritual, care ușor se poate pune deopotrivă cu actualul primar al Bucureștiului, cel mai delicat dintre nuvelisti noștri, un om politic de viitor cu frasa împodobită și ușoară.

Pentru a vorbi în fine de modesta mea persoană, eu nu mă protestam de mult timp, când persoane bine intenționate îmi făceau complimente sincere și convinse asupra excelenței memorii, care îmi permite de-a învăța de-a rostul volume întregi dintr'o aruncătură de ochi, și mă întrebau apoi: cărei facultăți aparțin ca profesor și dacă am scris vre-odată ceva?

Ei bine, așiam în această societate română de dincolo de munți persoane vorbind o românească — eram așa de surprins și mișcat — ce nu seamănă de fel cu aceea a compatrioților mei.

Bătrâni, cari văzuseră pe 1848 și sfânta înălțare a steagurilor pentru națiune, îmi vorbeau cu căldură de această literatură din țeară, care era un mit pentru locuitorii regatului român; ei pronunțau cu respect și recunoștință numele scriitorilor, cari sunt gloria noastră.

Aveau bibliotecă — acești Români din Transilvania — bibliotecă în școalele lor excelente și solide, mult superioare ca spirit, dacă nu și ca program alor noastre; și în aceste bibliotecă, pe cari mi-le arătau cu mândrie — în loc de a le ascunde într'un colț obscur, departe de a le împodobi cu obiecte de lux à la mode, cu „obiecte de artă” și cu o grămadă de obiecte japoneze și parisiene, cu cari se împodobesc casele noastre, la noi: — în aceste bibliotecă în primul loc vedeam operele scriitorilor noștri — zilnic cetite și recetite. Fete, a căror grație naturală, sinceritate cinstită și încredere curată, n'aveau de fel a face cu moravurile noastre rele, afectate și corupte, fete în curent cu toate literaturile, dacă voii: cetind pe clasicii germani, francezi, ba chiar englezi, îmi vorbeau despre literatura noastră — cu perfectă cunoștință. Foarte adesea — de așa trebuință era lectura lucrurilor scrise — aceeași carte se afla în marea dar' severa bibliotecă a părintelui, ca și în mica și cocheta bibliotecă a fiicei.

Și toți se resimțeau de aceste lecturi alese: E de prisos a spune că ei nu vorbeau între ei și cu mine decât frumoasa noastră limbă (trebuie să fie frumoasă pentru noi, cea mai frumoasă din lume, chiar dacă n'ar fi pentru un străin), și această limbă avea vorbită de ei un farmec doosebit.

La noi toată lumea păstrează în această limbă a patriei — mai mult sau mai puțin desprețuită — particularitățile dialectale ale locului natal; dincolo, toți nisuesc de a vorbi o românească literară; ei roșiau dacă în expresiuni le surprindeau o pronunțare dialectală; ei sunt recunoscători, dacă Românii din București (vai ce idee își fac de București acei ce n'au văzut nici odată capitala noastră: O Româ, un Ierusalim al rasei) voeste a le coriga un cuvânt puțin corect ori provincial scăpat de pe buzele lor.

De ce sunt așa „frații” noștri din Transilvania? (ei pronunță acest cuvânt de „frați” cu o intonație aproape mistică, căci resumă atâtea speranțe și conține atâtea dragoste profundă și reală; noi, din parte-ne îi ridicăm deja de mult timp pentru aceasta).

De ce au ei asupra noastră această evidentă superioritate de spirit?

Mai întăiu pentru-că trăiesc într'un mediu mai sănătos decât al nostru, într'alte circumstanțe politice, cari, chiar fiind detestabile, în ele însăși, totuși au consecințe fericite.

Societatea noastră din regat se compune din îmbrăbiți, care și împart prada câștigată odinioară de eroi; ei (Ardelenii) sunt soldați înaintea inamicului: ei n'au timp de a se gândi la alt lucru, în perpetua lor luptă de fiecare moment, decât la steagul lor ce trebuie de apărut și pe care atât de bine știu a-l apăra. Între ei și între noi sunt granițe politice: ei trăiesc într'un stat creat și guvernat de dușmanii naturali ai reșei lor și ai noștri. Dar nici o graniță nu poate distruge legătura ce ne unește și ne va uni de ei, legătura sfântă, care face din Românii Țării, din Românii Sultanului, din Românii împăratului Austriei și regelui Ungariei și din Românii cari nu aparțin decât lor înșiși: un singur popor; această legătură devine foarte prețioasă pentru „frații noștri subjugati”. Ei sunt conspiratori, daco-români, iridentisti, numai vorbind această limbă, care pentru ei e un credeu mândru și o rugăciune plină de speranțe.

Aș pune în a doua linie, pentru a explica acest fapt: puritatea rasei Românilor transilvăni. Clasele noastre dirigitoare s'au îmbogățit (în adevăratul sens al cuvântului) cu elemente omenești aparținătoare tuturor vecinilor noștri, în prima linie, vecinilor de peste Dunăre.

E tare amestecat sângele politicianilor și bogotanilor noștri! Și e fapt, că rasele foarte amestecate, clasele foarte amestecate ale unei națiuni, nu pot nici odată să aibă un patriotism profund și sincer. Gândiți la *Perofi* și la *Levantini*, la acești cetiri etnici, la aceste rase bastarde ale orientului, care nu trăiesc decât pentru pâine și veselie și care n'au preferință pentru dominațiune, chiar d'ar fi ea străină, numai să-i lase a se îmbogăți.

Între un Român din București, puțin corcit cu sânge grecesc ori bulgăresc, poporul, adevăratul popor de la țară, se ridică foarte încet către cultură și bunăstare, și între un Român Transilvăni, pe care ura națională și deosebirea confesională îl desparte de Ungurul calvin ori catolic și de Sasul luteran, este o deosebire de sânge, de puritate și de nobțețe, care explică în parte superioritatea acestuia din urmă.

Aș sfârși arătând un alt motiv: Nu e nici o îndoială pentru cine nu-i Francez, că influența germană exercită o influență mai bună, o influență mai sănătoasă și mai serioasă asupra unui popor la începutul civilizațiunii sale, decât influența franceză. Sunt destule motive pentru aceasta: caracterul mai realist, mai puțin formal, adecă mai educativ și totodată foarte instruc-

POIȚA „TRIBUNEI POPORULUI.”

Casius Longinus.

Atrăs prin făcarnice cuvinte,
În tabăra Dacă... Longin —
Se mântue însuși pe sine
Și moare... sorbind la venin.

Traian turburat de mânie
Cetește răvașul — mișel —
Prin care împăratul îi spune
De Casiu, că-i prins și-l la el —

„Un pas de vei face spre mine,
Longinul tău moare pe roată”.
Traian turburat de mânie
Își sfărteacă purpura toată. —

Ear' până-ce nșir ei cuvinte,
În tabăra Dacă, Longin —
Se mântue însuși pe sine —
Și moare sorbind la venin. —

Sibiu, Octombrie 1899.

Maria Cufanau.

Cântec bacchic.

N'om be noi? când biata muscă,
Ce mai nu-i, câtă-i de mică,
Când grumazul i-se uscă
Bea, până ce'n cupă pică!

Puneți mâna pe pahară,
Să le golim pe 'ntrecute;
Nu le lăsați de ocară
Muștelor, ci beți mai iute!

Nu beți, nu?... Lăsați-mi mie
Tot, că beau eu; cât rămâne,
Ca să nu pot be azi — fie
Ori-cât — nu mor eu chiar mâne!

Nici îl beți, voi, „gure sfinte”,
Nici îl dați cui îl tot cere?...
Ce-l și cer, când mi-e 'nainte?!
Hai, să mi-te 'nec, tăcere!

Ascultați voi! eu cu glume
Vă petrec azi, ziua 'ntregă;
Dacă nu's iubit de lume,
Barem azi... mie mi-e dragă.

G. Bodnariu.

Poesii populare.

Lângă Dunăre la vale
Merg oștirii călare,
Cu trei sute de cătane,
Cu trei sute și cinci-zeci,
Trimitându-i către Beci.
— Căpitane Pavele,
Unde duci cătanele?
— La războiu săracile.
— Nu le duc așa tare
Că-s boconci micuți tare,
Și le strînge la picioare.

Dincolo de Lipova
Așa cântă chighița,
De jale la un voinic,
Că s'a 'nsurat prea de mic.
Sămbătă s'a 'ncredințat,
Duminecă s'a cununat,
Luni cătană l'au luat,
Marți la oaste a plecat.
Când cătană el mergea,
Cătră maică-sa zicea:
— Maică, maică, draga mea!
Grijește nevasta mea:
Cu vin roșu strecurat,
Cu pâne de grâu curat.
Eară măsă i-o ținea
Cu coji arse de pe masă,
Cu spălături de pe vase.

Când el acas'a venit,
Și nevasta n'a găsit,
Cătră maică-sa-a grăit:

— Maică, maică, draga mea,
Da unde-i nevasta mea?
Eară măsă i-a respuns,
Că la fântână s'o dus,
Să se spele pe picioare,
Că de dorul tău ea moare.

Ei la fântână mergea,
Și el apă tot trăgea
Și nevasta n'o găsea.
Și la măsă ear mergea,
Cătră maică-sa grăia:
— Maică, maică, draga mea,
Da unde-i nevasta mea?
— Nevasta ta-i la măsă.

Ei la soacră-sa mergea,
Cătră soacră-sa sicea:
— Adă, soacră, cheița,
Să dăscui cămăruța.
Descuiă cămăruța
Și nevasta și-o găsea.

Ei la măsă ear mergea,
Cătră măsă-sa sicea:
— Vinde maică, patra boi,
Și ne 'ngroapă pe-amândoi.
Pune-i cruce roșie,
Că murit de nealcoșă,
Mie-mi pune cruce neagră,
Că murit că mi-a fost dragă.

Culese de *Sima Bilela*, Inv. în *Șoimoc*.

tiv, al acestei culturi germane mai cu seamă. Și Românii de peste munți s-au format, sub influența mediată ori imediată a acestei civilizații germanice, în contra României noastre francizate.

Un ultim cuvânt: Când se pun speranțe atât de înalte și curate pe un popor, trebuie a-i răspunde prin virtuți. Să nu înșelăm așteptarea „frăților” noștri Transilvani! Când vin ei la București ca să contempleze de aproape puterea noastră, mărirea noastră, și când, după ce au văzut, cu ochii scâldați în lacrimi, pe Regale și armata sa trecând, ei se gândesc, ca să admire literatura noastră și știința noastră, să nu le răspundem prin vorbe rele asupra scriitorilor noștri mai buni, prin reviste rău dirgiate și prin librării curat franțuzești!

Aceasta-i brutal, jigitor și foarte periculos.

Nepăsarea față de școală.

De pe Valea-Murșului, Oct. 1899.

Toți de toate pățile se plâng că frecvența școlară e foarte slabă și nemulțumitoare, dar nimeni nu caută a face ceva pentru curmarea răului.

Cei mai mulți, ba chiar autoritățile școlare mai de multe ori au aruncat vina asupra învățătorului, și în multe cazuri în urma sporului slab provenit din cercetarea neregulată, învățătorul a fost a lănat și disciplinat. Dar măsura aceasta nepotrivită n'a folosit învățământului, ci mai mult a disprețuit pe învățător, care fără vină a căzut jertfă unei proceduri fără temei.

„Învățătorul e sufletul școlii” și de aici concluziunile că: „fiind învățătorul la locul său, toate merg strună, — cercetarea regulată, sporiu bun în școală, îmbunătățire în salariul învățătoresc etc.”

Ei bine, cine va crede că din vre-o 600 învățători ce sunt pe teritoriul eparhiei Aradului, trei treimi nu vor fi la locul lor, fiind în cea mai mare parte învățători tineri și cunoscători ai tuturor principiilor mai nouă pedagogice? Câți vor fi din aceste trei treimi mulțumiți cu frecvența și celelalte stări de lucruri din viața școlară? Voiu proba cu exemple luate din comunele cele mai fruntașe, unde funcționează cei mai buni, fiarea învățătorilor, spre a dovedi, cât de greșite sunt părerile acelor

care susțin că toate atâră dela hârnicia învățătorului.

În comuna S. funcționează de vre-o 15 ani un învățător, al cărui nume îl retac, nevoind a face reclame personale cuiva, — și a muncit acest învățător cu atâta abnegațiune instruând în tot anul de la 80—100 școlari, că și-a câștigat încrederea deplină a tuturor locuitorilor, ba chiar și a celor din giur; — a înfintat cor, a luptat pentru toate interesele înaintării acelei comune.

Și ce gândiți? I-s'a votat cuineu-nu! Da deunde! Comitetul parohial — deși comuna era în stare a-l da — a stăruit pe lângă învățător să abzie de el. Frecvența școlară e slabă ca la celelalte școli din giur. Tot ce a câștigat prin munca sa încordată de atâția ani — e vază și încrederea de care se bucură la popor. Și apoi, ce-ți mai trebuie? Acestea sunt mângăerea unui om conștiințios, va zice sigur cineva! Și tu și eu, dar amară mângăere când omul muncit și supt de munca grea e necesitat a duce și lupta grea a subsistenței familiei sale.

În comuna B. sunt 2 învățători, ambii la culmea misioniei lor; vază au destulă înaintea poporului și totuși comitetul parohial nu s'a aflat îndemnat a le vota cuinecuenalele, ba după-ce Ven. Consistor le îndusese în preliminară sumele recerute, în urma rugăni acelor învățători, — comitetul însă a denegat repartiția și punerea în circulație a acelor. Frecvența școlară e de mijoc. Este respătită hârnicia lor?

În comuna C. cu 2 învățători, tineri ambii, cu pregătire frumoasă și foarte muncitori, după-ce unul nu știu din ce pricină a abzis de cuinecuenal — desigur neprețut — celălalt a fost amenințat că de nu va abzie, va fi alungat din post. Deși înaintea vremii cuinecuenalelor era cinstit de toți în urma progreselor prestate în școală. Frecvența școlară și aici e miserabilă. Multe exemple mai sunt și mai pot să-lucească, dar cred că e de prisos.

Și acuma cum stăm cu învățarea și învățătorul e cu o frecvență unei slabe, și a stărei materiei școlare? Cui cel amintit sunt de tot de hârnic și totuși au frecvență neregulată. Din exemplele aduse se vede, că învățătorul, fie cât de hârnic, nu va avea frecvență regulată, dacă fac torii competenți nu-și fac datoria.

Eu găsesc cauza necercetării școlii în nepăsarea organelor îndatorate a spriginii școlii și pe învățătorul. Antistiile comunale nu-și fac datoria, ele neglija

cu totul afacerile școlare, și dacă fac ceva, atunci numai în urma înștiințării învățătorului, apoi las' pe el, care nu plănu se în contra învățătorului, în tocmai precum scria fratele P. Vanc în „Trib. Poporului”.

Învățătorul începând prelegerile la 1-a Septembrie, face primul raport la 15 Sept. și arată pe toți copiii neînștrii la școală. Ce face însă antistia? În loc să-i cheme pe părinți la sine și să-i dojenească ori să-i sfătuiească că nu fac bine și că mai tâziu vor fi pedepsiți dacă nu-și trimit copiii la școală, ea pune raportul la o parte. Cu finea lui Septembrie se face al 2-lea raport, și, se înțelege, acum nu mai poate fi vorba de dojană ori sfat, ci au să fie pedepsiți toți părinții cu o coroană. Antistia comunală nici acum nu face absolut nimic, nu aplică pedeapsă, astfel învățătorul raportează că e de 5—6 ori, fără-ca antistia să se fi mișcat.

Învățătorul nu mai poate răbda — nu-și lasă conștiința, ca această stare a lucrurilor să mai dănuiească, recerșă autoritățile făcând alere despre neglijența antistiei comunale. Ce se întemplă? Spun pedepse către Paști, câte 3 și 4 fl. pe un om, ear' pe de-asupra învinierea învățătorului, că el i-a arătat. Zic: „hoții de pagubas” are valoare și aici! Acum cei pedepsiți încep a-și trimite copiii la școală, și apoi ține-te la începuturi, de loc ai a 7-a clasă, ba și mai multe. Așadar aici zace cauza.

Dacă antistia comunală la prima arătare de jurnă și pășia cu toată strictetea față de arății, era exclusă posibilitatea ca aceia să ajungă pedepsiți câte cu 3 și 4 fl. și în cazul cel mai rău la a 2-a ori la 3-a arătare erau pedepsiți cu o coroană respec. 2 cor., când apoi văzând că nu-i giumă, de bunăseama ei trimiteau copiii la școală, ear' această se întempla mai mult pe la finea lui Octombrie, când toți nu era așa tâziu, pe când dacă pe la Paști se aplică pedepse, ear' cei pedepsiți trimit copiii la școală, ce am câștigat? Acasă n'o să-ți trimiți, ca uite au fost pedepsiți că n'au umblat la școală, ear' sa nu te ocupi cu el, — fac larmă, te conturba, vrând-nevrând trebuie să te ocupi cu el, și să-l disciplinezi.

Aceasta este adevărată și nediscutabilă cauză a slabei frecvențe a școlii. Aici trebuie ajutat, și nu dorgatorii și amenințări învățătorilor.

Nu neg, că hârnicia învățătorului nu ar avea în parte influență asupra regulată

cercetării a școlii, dar' aceasta nici când poate scrii de regulă generală; din contră de la frecvența regulată va atâră hârnicia învățătorului.

Dacă frecvența e regulată, e mai indolent învățător — ca să mă exprasa — e silit să facă sporiu cu orice-și atâră pentru ochii locuitorilor, cât și pentru așteptarea dreaptă a autorităților, caron supus, ne mai având motiv de scuză cercetarea neregulată a școlii.

Cazuri concrete dovedesc, că legea s'a executat cu toată rigoarea timpului său, acolo nu numai școlii ci și dină, ei și cea de repetițiune e frecventă eminent.

Învățătorul Mon.

Alegerile congrsuale.

Consistorul eparhial din Arad a urmatorele dispoziții pentru alegerea deputaților congrsuali:

I. Pentru alegerea deputaților în Plecti din câte două circumscripții electorale binate într'un colegiu, — se vor aduna în 11/23 Noembrie anul curent la ora 11 înainte de amiază, la locul central al grei indicat, și anume în localitatea datată ori designată prin comisarul consistorial și sub conducerea acestuia să alege un deputat din cler pentru Congsul național, observându-se la actul alegerii să se dispune precum urmează:

1. Referitor la alegerea deputaților m'reni se dispune precum urmează:

1. Se înfățișează în fața parohială, ca Duminecă în 7/19 Noembrie să se facă sinod parohial extraordinar. Duminecă în 26 Noembrie a. c., în ziua apoi să se țină în tot localitatea deputaților m'reni pentru congrsul național din reșe.

Preotul conducător al oficiului parohial se îngrijește, ca această publică să se facă deodată și în filii, înviind alegătorii acelor la alegere în comuna materă; fiile așadar votează în acest protocol cu cel din materă, Regulă și 27.

2. Pentru a ușura biroului electoral actul alegerii, se trimite fiecărei parohiale un exemplar din formularul de protocol — și se observă că ceea ce e tipărit în clauzele alineatului 2., despre

(Din Tobolin, comitatul Bihorului)

Cusui zadia badii,
Rupsei dinima maichii;
Auzi maica ponturi,
Că-s colții de prin bolduri
Și i-am plătit cu banii
Și nu sunt dragă badii.
Badea-i fecior, io-s micuță
Și nu m'o prinde drăguță.

Năfrămuță de mătasă,
Maică, drăguțul mă lasă;
Năfrămuță de firău,
Lasă-l și tu, fătul meu!
Cu n'io, maică, l'oiu lăsa?
Caută, maică, 'n fața lui,
Să vezi spuma laptelui,
Dar' ia cauță și 'n a mea,
Că mai că nu-l chiar așa.

Mersăi seara cu furca,
Mă 'ntâlniu cu badița,
Ii dădui bună seara,
El nu 'nt zise nimica,
Iui fu mai mare ciuda.

Culese de: Dim. Porumb,
învățător.

Pagini din istoria României.

Luptele Românilor

de

G. COȘBUC.

1876—1878.

II.

Smulgerea Griviței.

XIII.

Generalii străini urmăiau cu mirare și cu sărire de inimă năvălirea înaintare a Românilor. Vedeau pe vânători și pe dorobanți într'un amestec, ofițeri cu soldați, și cum cu toții ajunseră la șanturi cât ai clipi din ochi. Sergentul Șan a lui Toader și căprarul Dumitru Constaotin, amândoi din Ploesti, au sărit mai întâiu în saut apoi după ei locotenentul Niculescu din București. Pe locotenent l-au tăiat Turcii cu iataganele, pe sergent și pe căprar i-au străpuns. Repezi săriră și alți vânători în visuina Turcilor și zăpăciră pe păgani.

Striviți din toate părțile și strimtorai de ai noștri, Turcii își lăsară șanturile umplute de morții lor, și parte năvăliră în șantul de sub redută, parte chiar între zidurile redutei. Dar cei mai îndrăzneți stăteau pe locul dintre șanturi, cu baionetele pe pușcă. După ei, băieții și fetele noștri s'aruncară spre ei, la vreme ce

unii se mai băteau pe la gurile șanturilor, alții pept la pept pe locul dintre șanturi și redute, vânătorii maiorului Candiano apucaseră spre redută și se străduiau să năvălească înăuntru.

Dorobanții Botoșăneni erau și ei pe sub redută. Dar pe când se luptau mai cu înversunare, o parte din batalionul de linie cu dorobanții din Roman și din Băcău, care veniau mai în urmă, se opriră și începură să tragă focuri spre Plevnița.

Ofițerii vânătorilor strigau într'una: Intr'acoace Româșenilor, spre Grivița! Ce vă duceti Băcăoșnilor, spre Plevnița?

Dar dorobanții, par'că erau de pe altă lume, înpușeau pe câmpul din spre ceealaltă redută. Ce era?

Turcii din Plevnița după-ce isprăviră cu Șonțu și cu Marăcineanu, porniră să ajute celor din Grivița. Și veniau ca turbați. Ofițerii alergau în grana cailor, ear omenii pe jos fugiau din rășputerile sufletului, în cât se țineau la pași cu ofițerii călări. În fruntea compănilor era un popă de al lor cu turban pe cap; pe de laturi viniau Bașihuzucii cu topoară și cu cârlig. Și cum strigau cu toții pe Dumnezeul legii lor s'auzia un șgomot sălbatec, par'că strigau lo-a-lo, lo-a-lo.

Dorobanții cei dindărăt i-au văzut și s'au întors spre ei, ca să-i domolească. Nu era cu puțință: erau la vre-o două mii.

Sosind la redută, Turcii se împărțiră: unii se isebesc pept la pept cu vânătorii copleșesc cu numărul, și-i aștern pământului, apoi intră în redută și sar pe toți; alții alergă spre atâră să prindă ai noștri între două focuri; alții spre drum ca să iasă înaintea dorobanților cari înceu să ocolească redută. Acum erau Turcii trei ori mai mulți decât noi, și dintr'odată s'a schimbat fata luptei. De gau se adună ai noștri, căci așa de mulți călări și dintr'atâtea părți li isebiau Turcii cât începură să se învâlmăsească.

Bașihuzucii tăiau bucățele cu săgeți pe cei intrați în șanturi și asvârtau buștină din carnea lor într'ai noștri, par'că ar aruncat petri.

Și earăși au fost siliiți Români și dea îndărăt. Periseră peste 300 de Români; alții vre-o patru sute erau striviți și s'au cați și trebuiau duși la ambulanță.

Batalioanele noastre s'au retras la și în rînduială, și s'au ascuns după morții Turcilor n'au îndrăsnit să se ia după ei.

XIV.

Batalioanele erau acum strivite. În întreg lăsară de a doua oară și se găsă mai sără odată pe redută. Îndărăt erau oamenii aceștia! Și-au pus în ghil să ia redută, și vedeau bine că sunt striviți îndărăt de Turci, ca o minge, și se lăsară.

alegătorilor, numai atunci are să se facă, dacă lista alegătorilor n'ar fi fost statorită de sinodul ordinar, sau dacă ar lipsi din oarecare cauză — în toate celelalte cazuri alegerea se face pe baza listei statorite mai înainte, care neschimbabil rămâne pentru anul întreg. Totodată se îndrăgă președintele și întreg biroul sinodului electoral a fi cu atențiune și a observa strict următoarele, și anume:

a) Aclamațiunea nu este permisă, nici să voteze unul în numele altuia, prezent sau absent.

b) În protocol să se inducă apriat și corect: locul și ziua, ora începerii și a terminării votării.

c) Numele candidatului, pe care votează alegătorii, să se scrie într-o și corect, căci semnele „dită“ și „—“ nu sunt permise, și voturile induse la astfel de semne nu se vor considera.

d) Votarea să se continue pe cât timp se însușă alegătorii îndreptățiți, iar după ce au votat cei prezenți să se mai aștepte 1/2 oră, pentru a se pute prezenta și alți alegători îndreptățiți și dacă în interval de 1/2 oră nu se mai prezintă nici un alegător se încheie votarea anumiindu-se în protocol ora încheierii; apoi după încheierea votării, după sumisarea voturilor enunțându-se rezultatul, protocolul să se subscrie de președinte, bărbat de încredere și de notar, iar de bărbat de încredere, sau măcar și numai unul din ei n'ar să scrie, numele lor îl poate scrie și notarul, dar această împregiurare trebuie vădită prin aceea că se spunea apriat în protocol: cine a scris pe neștiutorul de însoar? După subscrierea protocolului și gina subscrierilor se prevede cu 2 sigile: unul al parohiei, altul al președintelui sau al unuia dintre bărbat de încredere.

e) Protocolul să se încheie împreună cu lista alegătorilor și (în caz de votare secretă și cu sedulele de votare) să se spună sub cuvânt și cuvertă are să se sigileze cu două sigile și anume: cu sigilul oficiului parohial și cu sigilul președintelui sau al vreunui bărbat de încredere; iar dacă n'ar avea, nici altul dintre aceștia n'ar avea sigil, să se sigileze în două locuri cu sigilul oficiului parohial și astfel sigilat cu două sigile și respective în două locuri, și provăzută cu adresa: „Protocolul Sinodului parohial din comuna —“ să se predea unuia dintre bărbat de încredere cu însărcinarea, ca pe ziua de 21 Noiembrie (3 Decembrie) a. e. la ora 11 înainte de amiază să-l ducă și să-l prezinte comisariatul consistorial la locul central al scrutinului. Dacă acest membru ar fi împedecat este

datorința bărbatului de încredere al doilea a îndeplini această misiune.

Această prevedere să se constate în protocol electoral.

III. La 21 Nov. (3 Dec a. e), ora 11 înainte de amiază, prezentându-se bărbat de încredere al singuraticilor sinoade parohiale la locul central al cercului și anume în localitatea designată prin comisarul consistorial, sub președinția acestuia se vor constitui în colegiu de scrutin, alegându-se din sinul lor un notar pentru ducerea protocolului, și doi bărbat de control.

Convocare.

Convocăm prin această adunarea generală a învețătorilor gr. or. români din Ungaria pe *Joi în 28 Octombrie st. n. 1899 în școala gr.-o română din Maerele-Timș rii*, pe 9 ore a. m., în scopul modificării statutelor convingutului învețătorilor români, în sensul rezoluțiunii ministeriale de sub Nr. 24.764 și special pentru a dădici sediul convectului.

O familie din Bănat.

Era de nepriceput lucru, de ce nu mai venia brigada rusească, cea rinduită ca oaste de razim, să se amestece în luptă și să spriginească pe Români. Generalul rus de două ceasuri vedea de după un deal svicolirile Românilor și auzia vuetul luptei, dar sta cu mâinile în sta și nu se gândia să sară într'ajutor. El avea porunca să plece spre Turci la oarele cincii, și ascultător poruncii, lăsa să se prăbușească pământul, dar nu voia să se miște până la ceasul hotărât. Pentru asta a primit apră de față de la mai-marul său, căci și fără poruncă trebuia, din volnicia sa faptuire să sară cu brigada în clipele când văzută că Români sunt ajunși la parapet.

Era la cincii ceasuri. Domnitorul nostru porunci Rusilor să intre odată și ei în foc. Acum că se porniau și Rușii, mai pânseră putere ai noștri, căci prea erau săzuiți cu inima și cu numărul.

Acum era acum. Maiorul vânătorilor, Căndiano, umbra prinșă soldați și-i îndemna murându-le, că acum la un loc cu Rușii ei sunt mai muți decât Turcii, și dacă singuri Români erau cât pe aici să-i răstăieșă pe păgânii, acum au să-i vânture din redută ori la fugă lungă până în Plevna, ori pe cele mai scurte până în Iad. Maiorul era om de carte și știa fel de fel de pilde de prin căști. Așa că punea pe foc inimile soldaților.

Navala aceasta, a treia, a fost mai înfăptuită decât toate. Români porniră

rînduiți tot ea mai înainte, dar acum abia puteau străbate spre șanturi din pricina morților și a răniților ce zăceau pe câmp. Și se împedecau, și cădeau, și se ridicau și mergeau înainte. Ajunseră carăși până la șanturi. Și eată pe cealaltă parte răsărită de-odată două batalioane rusești. Alah, Alah strigă Turcii cuprinsi de spaimă, căci nu s'asteptau să fie loviți și de Ruși, și mai ales din spate. Se îngroziră păgânii, dar nevrând nici vreme și nici loc de fugă, se năpustiră cu focul spre Ruși într'un chip de spaimă.

Focul mării în inima Românilor se aprinse și mai tare la apropierea batalionelor rusești. De o parte era nădejtea biruinței de alta teama că Rușii vor răbi în redută și vor dobândi ei lauda cuvântă Românilor. „Nu vă lăsați flacăi, că vin Rușii și ne iau reduta!“ strigau ofițerii. „Săruti, că ne fac de rusine Rușii!“ răspundeau bășii.

Maiorul Căndiano-Popescu în fruntea vânătorilor, îndemnându-i cu pilde din istoria țării noastre și cu vorbe bărbătești, alerga spre șantul din dreapta, iar căpitanul Groza și Pruncea cu doborâșii și cu oștii de linie se îndreptară spre stânga.

Turcii împărțiți în două laturi nu mai puteau ține locul pe creștini.

Pierdeau reduta, încă un pas, zice Petre Curcanul, ura. Înainte, ura!

Românii își puneau scările pe parapet. Erau aproape Rușii, aproape Români, și ei și noi dăm vitejește și ajungem cei dintâi în redută.

Invităm respectuos la această adunare, pe toți bărbatii noștri cu dor de progres rugându-i să nu ne lipsească în aceste timpuri de binevoitorul lor sprigin.

Special către frații colegi îndreptam sincerul nostru cuvânt, rugându-i să probeze prin fapte, că poartă în peptul lor durerea pentru soartea familiilor lor.

Comloșul-bănățean 19/31 Octombrie 1899.

Ioan Todulescu,	Emanuil Barbulescu,
George Tomi	Iuliana și Emarul
Simion Faur,	Ardelean,
Vigil Amândia,	Ioan Rașu,
Constantin Pava,	Valeriu Magdu,
Profasiu Gvulescu,	Ioan Marcu,
Mihail Vidu	Ioan Caba,
Auril Balescu,	Ioan Dobosan,
Paul Iai,	Ioan Bruescu,
Constantin Clecan,	George Joandreu,
Petru Subu,	Ioan Vidu
N. Popoviciu,	Petru Ferentiu,
Emeric Andreescu,	Stefan Alexa,
Ioachim Manteau,	Nicolau Popoviciu,
Georg Serb,	Romul G nea,
Petru Avramatiu,	Ioan G uescu,
Ioan Popa	Iulu Vuia.
Aurel Micoș,	

Correspondențe.

Budapesta, 25 Octombrie 1899.

„Gazeta Transilvaniei“ a publicat în Nrul său din 7/19 Octombrie a. e. un act rezervat din anul 1874, care arată o ciudată lumină asupra antecedentelor ce au precedat alegerea de metropolit a repositului Miron.

Poate că ar fi fost mai bine, dacă acest act ar fi rănas cu totul rezervat, pentru că într'adevăr este o tristă fiia istorică, care de bună seamă nu va încălta pe cetitorii români prece-orientali.

Acest act rezervat cuprinde în sine obligamente, pe care fiecare, încă la sfîșierea sa într'un presbiter, e dator a le promite serbător ște. De altă parte cuprinde în sine cerințe, cari se subînțeleg, deoarece ori ce rasp bisericesc are să urmărească exact eventualele raporturi ale bisericeii sale, a fi în sus și în jos, și amesturat acestora să-și întocmească ținuta sa ca în chipul acesta să nu sufere pogăbă drepturile bisericeii sale.

Biserica greco-orientală și cea greco-estolică, afară de unele deosebiri dogmatice, sunt și ar trebui să fie una, și dacă credincioșii ambelor confesii se țin de o națiune, precum în cazul nostru sunt și unii și alții Români, așa interesele bisericești fac ca să fie de dorit, ba chiar de lipă, ca între ambele confesii să demonească deplină bună înțelegere și armonie, deoarece apăsarea unei biserici prin stat etc. etc. nu poate să rămână fără tulburare asupra drepturilor celeilalte biserice.

Unite între sine vor rezista amândouă mai cu înlesnire eventualului atac îndreptat contra autonomiei lor bisericești decât dacă vor păși ambele isolate.

Acest lucru e atât de lămurit și de elementar, înă într'adevăr e de mirat, că la o astfel de armonie metropolitul respectiv Episcopul nostru de ambe confesiunile, trebuie să fie recareat!

Acest act rezervat ne pune pe gânduri serioase, pentru că atinge:

- a) Pe căpeteniile noastre bisericești și
- b) pe deputații chemați la alegerea Episcopilor.

Ce să zicem despre un cap bisericesc, dacă el,—fără să se insiste și numai un moment asupra eventualelor urmări rele pentru persoana sa,—trebuie să dea alegătorilor sei promisiunea în scris, că-și va face datorința, adică va apăra drepturile bise-

ear' joi între șanturi, dintr'odată se înegri locul de Harapi, cari potociau pământul cu iutimea lor și cu îndărjita statornicie.

Dar nu se făceau nici ai noștri. Cătă perire de oameni a fost acolo, și în câte chipuri, Dumnezeu o ști! Ai noștri, a doua zi, găsiră în șanturi preste sease zeci de flăcăi, cu capul desecat într'asa chip, că o parte a capului le ațerna pe un umăr, iar cealaltă pe alt umăr. Așa loviau Bășibuzucii, cu topoarele.

Ruși s'au retras repede, cât de repede veniră și pe cât fură măcar țări de repede, iar Români văzând pe Ruși că se dau înapo, și-au perdut sufletul și ne mai putând sta singuri în focul Turcilor s'au dat repede îndărăt, luând pe răniți pe câți li putură aduna.

Se sfîșiseră toate. A fost cea din urmă încordare a Românilor. Iși pierduseră acum firea și li aprinse spaima. De astă dată nu putură să se oprească după movila, căci li urmăriră Turcii până dincolo de moviță, până într'altă vale, până peste dealuri. Dar n'au fugit ai noștri, în neorînduială: s'au retras încet, pas cu pas, necontenti împinși de Turci.

După ce au împășit cu Rușii, Harapii săriră spre noi.

Românii erau ajunși a treia oară în șanturi, și a treia oară vânătorii stăteau sub coala redutei. Dar Turcii, până acum în neasfîșierul grozei, iar acum după sosirea Harapilor, liniștiți și neclintit- ca turnați din fer, stăteau la picioare pe parapetul redutei și trăgeau necontenti,

XV.

Cerul a fost întunecat ziua întregă, cu puțină întrerupere la amiază. Spre seară începu să cearnă ploaia din nou și noaptea veni repede.

ricei sale contra tuturor atacurilor, ori din care parte ar veni ele.

Ce alta va să zică acest demers, decât că alegătorii nu sunt siguri că oare respectiva persoană servește interesele proprii, ori interesele bisericești, și că, dacă aceea ar avea de gând să servească interesele sale proprii, apoi ei speră a o împedea de la aceasta printr'un astfelu de act în scris.

Intru adevăr, ciudat lucru și zădarnic muncă! Dar când l-a genat pe un om cu *conștiință largă* vr'un astfelu de act scris?

Dacă însă avem astfelu de căpetenie bisericești, apoi de loc n'avem să ne mirăm de decadența morală din popor!

Dar ce să zicem despre deputații cari aleg un astfelu de prelat, căci ei, după statutul organic, au mână cu desăvârșire liberă în privința alegerii candidaților, nefiind restrinși nici prin *ordinea ierarhică*, nici prin *impărțirea teritorială*? În acest scop întreaga provincă metropolitană le stă la dispoziție!

Pentru-ce ridică ei în tronul metropolitan o persoană, carea, după-ce a ajuns la această înaltă dignitate, nici habar nu mai are de cuprinsul actului ce i-s'a dat în scris?

Cum se pot ridica acuma plângeri, că repositul Metropolit Miron a jertfit drepturile bisericești față cu guvernul, după-ce s'a știut ținuta lui ca arhimandrit și ca episcop în Arad, precum și aceea, că ce jertfe este el în stare să aducă ambițiunii sale?

Tot așa de bine, ca despre el, se poate zice și despre alegătorii săi, că nu și-au împlinit datorința corect, ba încă pe-deasupra li-se poate cu drept cuvânt imputa, că ei s'au lăsat conduși de considerațiuni de partid și chiar și de alte considerațiuni...

I-s'a spus vr'odată metropolitului Miron în vr'un congres, că el nu apără interesele bisericești, ale școlii și ale națiunii noastre? Nu!

S'a dat vr'odată expresiune reprobăreii slăbiciunilor sale față cu guvernul? Nu!

Și totuși acuma, fiind-că este mort, se aruncă cu pietri asupra lui, și încă tocmai din partea acelor, cari pe timpul cât a fost în viață l'au spriginit și l'au lăudat.

Pentru-că ei sunt egoiști, cari în totdeauna pun interesele lor mai pe sus de drepturile cele sfinte ale bisericești lor.

G.

Alba-Iulia, Oct. 1899.

După o trăgănare de aproape trei ani de zile, abia în timpul din urmă s'au luat dispozițiuni pentru întregirea tractului nostru Alba-Iulia.

La devenirea vacantă a acestui tract, nimenea n'ar fi crezut că întregirea lui se va amâna trei ani de zile.

Această trăgănare se poate atribui de o parte organelor noastre mai înalte bisericești, cari nu s'au interesat de soarta tractului nostru, ear' de altă parte se poate atribui celor puși în fruntea tractului, cari din interese egoistice au împedecat până acuma întregirea.

Soarta orî-cărui tract o croiește sinodul protopopesc și Preavenerabilul Consistor. Dacă sinodul și Preavenerabilul Consistor, sunt stăpâniți de nepăsare, ori interese egoistice, de bună seamă vor alege și întări de protopop pe un astfel de individ, la ale cărui garanții nu vor cugeta destul de serios; ba nici nu vor avea destulă încredere într'nsul. Și nu e mai trist și mai dureros pentru un tract, decât când conducătorul tractului nu este și nu poate fi la înălțimea chemării sale. Pentru-că, precum este protopopul într'un tract, așa sunt și preoții și învățătorii. Și cum vor fi aceștia, așa va fi și poporul; ba chiar și generațiunea tinăreă așa are să se desvoalte.

E înaltă și serioasă misiunea unui protopop și vast terenul lui de activitate. Și dacă amăsurat chemării sale ocărnuiește tractul, face multă bucurie și cinste Preavenerabilului Consistor, statului preotesc, bisericești și neamului.

Protopopul pentru tractul seu este o sentinelă, un povățuitor și luminător, la care clerul și poporul, încredințat conducerei lui, aleargă zilnic spre a cere sfaturi și îndrumări în toate necazurile ce-i întimpină, în grelele împregiurări ce trăim.

În cele mai multe tracte din arhidieceză pot fi protopresbiterii, cărora să le lipsească o parte din calitățile prescrise de regulament, fără-ca afacerile școlare și bisericești să stagneze; ba s'a dovedit în multe locuri, că protopresbiterii cu pregătiri mai puține au lucrat mai mult ca alții cu pregătiri recerute. În cele mai multe tracte, zic, pot fi și se pot alege protopresbiterii și cu abatere de la regulament, numai în tractul nostru nu; ba din contră, în tractul nostru s'ar cere să avem un protopresbiter cu pregătiri mai înalte cum le prescrie regulamentul. Și

aceasta din cauza, că Alba-Iulia e unul din însemnatele centre ale Transilvaniei, unde biserica noastră ar trebui să fie reprezentată prin astfel de sentinelă, ca cel puțin să nu fim îndărăți străinilor concentrați în Alba-Iulia, în atâtea confesiuni și direcții.

Și pentru ca tractul nostru să fie întregit cu un bărbat dorit de inimă fără patimi, de inimă pricepute, cari voesc și doresc binele bisericești în general, și al tractului nostru în special, apoi cei chemați datori sunt ca să cerce și aflând să lucre pentru reușita de protopresbiter în tractul nostru a celui ce ar merita să stea în fruntea acestui tract.

Fie-mi permis a aminti la acest loc, că mai mult ca ori-unde Preavenerabilul Consistor ar trebui să cugete și să ia cele mai serioase dispozițiuni, ca tractul nostru să se întregească cu un bărbat probat, care întru toate să fie la înălțimea unui protopresbiter de model, căci aceasta o pretind împregiurările tractului nostru.

Membrii sinodului protopopesc ai tractului sunt cu mult mai ambițioși decât să se lase ademeniți de nu știu cine, ca să nu aleagă dintre cei vrednici competenți pe cel mai vrednic a ocupa postul de protopop în tractul nostru.

Clerul și poporul din acest tract dorește, ca fiitorul protopop, pe lângă pregătirea recerută, să fie și un bărbat cât se poate mai probat și serios, cu autoritate cavenită, ca să ne poată reprezenta tractul nostru în ori-ce împregiurări și mai presus de toate cu tregeră de inimă către neamul nostru și fără patimi mășave.

Noi, cei-ce dorim înaintarea tractului așa dorim, și de ni-l va dăru D-zeu, îl asigurăm de stima, iubirea și de încrederea noastră, dându-i mână de ajutor la împlinirea înaltei sale misiuni.

Un mirean.

Din Bănat.

Lângă Timișoara, 18/30 Octomvrie 1899.

Ni-se șoptește mereu fama, că în luna viitoare doamnele române din Fabric vor arangia o petrecere cu dans — precum și în anii trecuți au făcut.*

* Tocmai am primit o invitație a Doamnelor, subscrișă de Doamnele Putci și Miculescu.

Autorul cor.

Bătea puțin vântul, și se auia de departe tunul obosit, urlând din vreme în vreme, pe partea Rușilor cari s'au bătut și ei ziua întreagă fără de nici un folos.

Românii prin împregiurimile Griviței se adunară prin văile cotite și strâmte și stăteau în liniște ici-colo, grămezii pe lângă steagurile lor, uzi de ploaie și sfârșiți de oboseli. Din Grivița se mai auziau din când în când împușcături — se vede că Nizami trageau în câte un rănit de ai noștri pe câmpie — și urlete de tun. Grivița părea ca un taur care, după-ce și-a biruit protivnicul obosit și singur, mugesce încă și umple aerul de muget.

Era tăcere între rîndurile Românilor. Li se pustiise sufletul, și după atâtea oboseală și luptă, li cuprinsese tremurul și groaza. Li-se răcise sudoarea pe ei, și luda și ploaia. Intunerecul ce se apropia le măria grijea de soarta lor, ear' tăcerea, după atâtea vuet, li îngrozia. Spun, că acolo pe sub rîpi se vedeau soldați resleți, plângând cu hohote. „Ne-au potopit harachi!”, ziceau dorobanții moldoveni către sanitari și către doctorii cari alergau să ajute răniților. „Au adus draci împotriva noastră”, spuneau vânătorii. Și adevărat era, că se asvirliră cu multă virtute flăcăii noștri, și au perit cu sutele, dar au fost coplesiiți cu numărul.

Domnitorul Carol plecând atunci de pe înălțimea unde stete, veni să-și vadă

oștenii. El dete peste cetele adunate ici-colo și le văzu demolite cu totul. „Ce mai faceți, copii?” zice el către una dintre cete. Un sergent, legat la cap cu o cârpă, căci era rănit puțin, răspunde: „Rău, Măria Ta! Ne-au prăpădit păgânii! — „Cum v'au prăpădit, că vă ved sănătoși?” — „Sănătoși, Măria Ta, dar eac-ne căți am rămas dintr'o companie”. — „Puțin!” zise Domnitorul, cu jale. „Dar uite, alții dincolo”, zise earșii arătând spre altă ceată. „Adunați-vă cu toții, și veți fi mulți, și mai aruncați-vă odată spre redută. Mi-ar fi rusine și Mie și vouă, să ne lășăm bătuti de Turci!”

Dar poruncă, să se mai încerce o năvală, nu dete Domnitorul. Li vedea prea obosiți. Dacă însă flăcăii ar fi voit, ei de ei, să mai dea o năvală, nu i-ar fi oprit nimeni.

Maiorul Candiano-Popescu a fost cel dintâiu care s'a adunat în pripă risipiturile vânătorilor săi. El începu să și îndemne băieții înfierbântându-le inima și aprinzându-le sufletul. În scurtă vreme vânătorii s'afiară gata să pornească din nou la luptă. Atunci începură și alți oficiali să și adune companiile. Căpitanul Pruncu, mai ales, unbla din om în om, îndemnându-l la luptă. În grabă s'alipiră de vânători, cu voce bună și de bună-voe, companiile de dorobanți și de flăcăi dintr'al cincilea reg. de linie. E adevărat că nu erau așa de voioși ca mai înainte; erau tăcuți și posomorți. Acu numai în-

dirjirea și mânia li făcea să mai încerce odată norocul — căci de vitejie nu era vorbă; viteji au fost ei preste măsură.

„Să nu ne lășăm copii!” zicea maiorul Candiano. Domnitorul nostru v'a rugat să nu-l faceți de rușine; ascultați-l! Vă rugăm și noi, mai marii vostri, să nu ne lăsați de ocara străinilor, deci urmați-ne! Gândiți-vă și voi, să n'ajungeți de batjocura Turcilor, că ați murit cu miile și nu le-ați putut smulge un ticălos părete de pământ! Eacă Rușii sunt gata să dea năvală. Și ei au fost puștiiți ca și voi, și eată-i merg din nou. Ar fi rusine să lăsați pe Ruși să meargă înaintea voastră, dar ar fi și rusine și păcat, să-i lăsați să meargă singuri!”

Atunci oficialii noștri au întrebat pe Ruși, dacă voesc să mai dea odată năvală împreună. Rușii s'au învoit. Flăcăii noștri văzând că într'adevăr, Rușii se găsesc de năvală, se îmbărbătară și mai mult, și acum le era cu tot dinadinsul să se mai asvirlă odată asupra redutei. Nici trudă și oboseală nu mai simțiau, nici spaimă și grije de soarta lor. Li-se înflăcărase inima. Atâtea putere are cuvântul de îmbărbătare al oficialilor, și atâtea avânt poate aduce între cei obosiți iubirea de fapte viteze.

Cărmuitorul năvalei dela Grivița, colonelul Anghelescu, porni cu toată graba

Doamnele acestea, în conțelegere cu jupăneșele și cu măistorițele să fi năpusit asupra protopopului-inspector tractual, ca acesta să adune învățătorimea pe ziua petrecerei, în o conferință, adică: o să ne aducă precum servianul duce pe urși la tîrg, ca să joace publicului una plăcută, sau — să facem cucoanelor căta — chef.

Noi învățătorii zicem doamnelor: bucu-roși, prea bucu-roși, căci nouș încă ne plac mult petrecerile și dansul; noi încă mîncăm sărat și pipărat; dar, Vă rugăm, Doamnelor, și DVoastră faceți ceva pentru noi, și anume: Vă câștigați pe aceea zi, să ne provedeți cu cartire și menajare, de aci încolo grijea noastră, dacă nu Vă vom petrece din belșug — măcar și 3 zile; dar să venim cu a noastră pungă goală, să vă chefulim, pe când noi stăm acasă a scri pe păreți în mijlocul lipselor, nu ne prea convine.

Am experiat, că atunci, când e vorba ca să reușească bine vre-o adunare, hai — după învățătorii, căci aceștia și așa sunt de — daadana sau de cociovăți; dar când ei se intrunesc, pentru nobilul lor scop, nu numai că nici o Damă nu se arată, dar nici măcar o porodită de Român nu se prezentează; inteligența cea amorițită din Timișoara nici măcar din batjocură nu s'ar prezenta; toți fug de noi, par'că noi învățătorii am fi niște ciumați.

Pe aiurea orășeni, în frunte cu inteligența, când se adună învățătorii, aceia se întrec a-i cuprinde — cu solemnitate și cu dragoste, în frunte cu inteligența — carea în adevăr e inteligență, se îngrijese d'a le câștiga cartire gratuite, eară la conferențele învățătorilor iau parte cu un zel și o însufățire deamă de numele ce-l poartă ca inteligență, nu însă ca aceea din Timișoara, carea pe învățător nu dă nici o poteră, atât de mult îl disprețuiește chiar și atunci, când — din întâmplare, — pe stradă dă cu ochii de un învățător, se face a nu-l vedea, nici pe salutarea lui nu dă nimic! Ce ambițiune proastă; ce slabă educațiune dovedesc acești inteligenți puțin inteligenți!

Ei, vedeți, prețuitorilor Doamne din Timișoara, că noi învățătorii, deși sătenți, încă avem o inimă ce simte acestea toate, și toate la răvas le punem.

Din aceste motive deci, rugăm pe dl. inspector, să nu ne facă unelte jocurilor muerești, ci să privească în noi ceea-ce suntem, ca să nu înmulțim vorbele.

Un învățător.

la Domnitorul nostru ca să-l întrebe, dacă mai poate să mai trimită băieții înc'odată în foc. Găsi pe Domnitor îngrijat și dur pe gânduri. „Ce să facem, Măria Ta, preste noapte? Să ne dăm îndărăți?” Domnitorul s'a intristat și mai tare. „Nu, colonel! Îndărăți să nu ne dăm”. — „Atunci să stăm pe loc?” — „Dacă nu putem să facem altceva, mai bine să stăm pe loc. Întăriți-vă cu șanuri acolo, în fața redutei și fiți cu ochii în patru să nu vă isbească Turcii!” Colonelul părea că n'a înțeles cuvintele, și a întrebat din nou: „Ori, să mai mergem odată înainte?” Ochii Domnitorului schinteiară. El sări în picioare. „Dacă voești să mergi înainte și să mai isbești odată reduta, e și mai bine!” — „Dar soldații, Măria Ta, nu voesc. Sunt prinși de groază și obosiți”. Domnitorul s'a intristat din nou și zise așa într'o doară: — „dacă vrei D-ta, încearcă să-i duci înainte, chiar și dacă nu voesc!” — „Măria Ta, băieții vreau”. Și Domnitorul par'că voia să chio-tească de bucurie multă: — „Dacă vreau ei, atunci să meargă înainte tot înainte, chiar și dacă nu vrei D-ta!”

Colonelul eși apoi, încredințând pe maiorul Candiano și pe căpitanul Groza s'aseze companiile în linie de bătae și, împreună cu Rușii, să mai isbească odată reduta.

NOUȚĂȚI

Arad, 8 Noemvrie 1899.

Starea sănătății Principelui Carol. A. S. R. Principele Carol s'a reînăsătoșat. Știința, îngrijirile fără margini și rugăciunile pornite din toate unghiurile țării românești au învins cruda boală, care a chinuit atât timp pe iubitul Principe.

Distincțiune. Prin decret prealabil d-lui Silviu Suciu, translator ministerial în Budapesta și fiul venerabilului fost paroh în Lipova I. Suciu, i s'a conferit titlul de secretar ministerial.

Numiri. Dl Iuliu Muntean, sub procuror la tribunalul regesc din Sibiu, a fost numit ca jude la tribunalul reg. de aloco; ear' dl Ilie Chilba, notar la tribunalul regesc din Budapesta, a fost numit sub-jude la judecătoria cercuală din Câmpeni.

„Progresul“, fosta societate a meseriașilor români din Arad, înființată încă de fericitul și regretatul bărbat naționalist înfăcărat, avocatul Mircea V. Stanesco, după ce stăpânirea ungurească, pe lângă toate protestele motivate și energice ale Românilor, a desființat-o, lăsându-i și sigilul: Dumineca trecută (17/29 Oct.) a ținut cea din urmă adunare generală, sub președinția și conducerea dlui avocat P. Truția, când ea s'a declarat ca atare desființată, trecând cu toată averea sa în sinul „Asociațiunii naționale Aradane pentru cultura poporului român“. Meseriașii noștri au trecut cu toată dragostea în staul „Asociațiunii Aradane“, unde vor sta tot sub conducătorii de până aci: P. Truția V. Mangra etc... Va fi deci o plăcută datorie pentru „Asociațiunea aradană“, ca să ia pe meseriașii noștri sub scutul statutei sale, să-i considere ca „secțiune a meseriașilor“, lăsându-le liber terenul de înaintare și chivernisindu-le averea deosebit.

— În buna nădejde, că sub această pavăză a statutelor Asociațiunii aradane, meseriașii noștri neșicanți acum de nimeni, vor stăruî mereu înainte pe calea începută, — le dorim din inimă adevăratul progres și sporul dorit și de ei înșiși.

Inchiderea expoziției de poame din Sibiu s'a făcut Duminecă. Sala cea mare dela „Gesellschaftshaus“ — zice „Tribuna“ — era plină de lume aleasă din Sibiu și din comunele învecinate, când comitetul „Reuniunii agricole“, în frunte cu presidentul prof. Dl Comșa, s'a așezat la masa prezidențială. Presidentul prof. Comșa salută publicul adunat și prin cuvinte alese îi mulțumește pentru spriginul moral și material dat expoziției și prin asta Reuniunii române de agricultură, care tocmai acum își trăiește al 10 lea an de viață neobosită. Dând seamă de succesele expoziției, dl president laudă zelul și abnegațiunea comitetului arangeator și îndeosebi al st. doamne și domnișoare, care atât înainte de expoziție, cât și în tot timpul duratei aceleia au făcut tot posibilul, ca să și afirme vrednic puterea spriginului lor valoros. Cu satisfacție apoi constată dl president, că inteligența și brava țărănie din comitatul Sibiuului, împintată de corpul învățătoresc și de ceilalți cărturari, s'au grăbit să și trimită poamele lor pentru-ca expoziției mândrie, ear' lor fală și foloase să și facă. Mulțumind încă odată tuturor celor ce au lucrat și au ostenit pentru expoziție, precum și celor, cari prin prezența lor au încurajat și au spriginat expoziția, dl president invită pe dl secretar V. Tordășanu — ca supliment al referentului din juriu, al d-lui Ioan Chirca, — să prezente raportul despre expoziție, vizitatorilor expoziției și premiații expoziției.

Pentru George Candrea. Sub acest titlu un comitet de inițiativă, compus din d-nii: Nicolae Mazere, profesor la Curtea-de-Arges; Coriolan Popescu, director la societatea „Steaua Română“ secția Sărata (jud. Buzău); Ilarian Rusan, doctorand în medicină la Gratz; Valerian Popescu, student în medicină la Gratz, și Septimiu B. Murășan, student în litere la București, a lansat un călduros apel, însoțit de o listă de contribuiri pentru ridicarea unei cruci sau monument la mormântul regretatului profesor Dr. George Candrea, stins atât de curând din viață și înmormântat în țeară străină, la Gratz, unde mersese să și caute sănătatea. Apelul sună la Români de pretutindenea, bătrâni și tineri, rugați fiind să contribuie fiecare cât poate pentru acest scop nobil. Ear' listele și sumele încasate să le adreseze la dl Nicolae Mazere, Curtea-de-Arges (în România). — Pasul întreprins de numiții amici și regretatului Candrea este cât se poate de laudabil și nu ne indoim de loc, că scopul lor nobil se va ajunge în chipul de ei și de toți dorit.

Nou inginer român. Se vestește din Cluj, că în zilele 26, 27 și 28 Oct. n. dl Daniil Gabor a depus înaintea unei comisiuni de specialiști la Tabla regească din Cluj examenul de liberă practică de inginer, primind astel diploma de inginer în ale comasării. Dl Daniil Gabor este domiciliat în Voila, lângă Făgăraș, și e bine cunoscut înaintea publicului român.

Barbarii dela Moca. Ne aducem încă aminte despre grozăviile săvârșite de niște slujbași administrativi asupra câtorva bieți țărani nevinovați din comuna Moca (în comitatul Comoru), pe cari îi chinaseră în chipul cel mai sâlbatic. Toate foile au osândit atunci bestialitatea acestor funcționari și chiar în Dieta țării s'a fost adus cazul acesta ne mai pomenit de barbar, care atât de mult caracterizează firea și purtarea funcționarilor maghiari față chiar și de propriul lor popor. — S'a fost cerut cercetare aspră împotriva făptuitorilor și rezultatul acuma se știe. — Cu totul 31 Octomvrie. n. se vestește din Comoru:

În afacerea sâlbăteciilor dela Moca comisiunea disciplinară comitatensă în ședința sa de azi a osândit la pierdere slujbei lor pe solgăbirul Szabó Kálmán și pe oficiantul de dare Molnár Gedeon. Ca înpregiurare îngreunătoare pentru Szabó s'a luat, că el a tăgăduit mărturisirea faptelor, ear' pentru Molnár: că el a fost capul sâlbăteciilor săvârșite. În urma acesteia amândoi acești slujbași sunt dați acum pe mâna tribunalului, care va ave să-i judece în ziua de 7 Noemvrie n. a. c. Vom vedea atunci, ce va fi pedeapsa dictată de puterea legii asupra acestor oameni fără suflet.

Alt omor ritual. În orașelul Namesco (din comitatul Arva) s'a întâmplat zilele trecute un omor în împregiurări foarte suspecte. Un copil orfan cu numele Ioan Cerechlaș a fost aflat omorît într'o pivniță. Trupul lui era aruncat între niște buți. Grumazii îi erau tăiați aproape de tot. Partea superioară a trupului era goală și pe spate se putea vedea urma unei năni sângeroase. Pe una din buți se afla un cuțit plin de sânge, care însă cu greu se crede să fi fost folosit pentru o tăietură perfectă. Gendarmii, cari au umblat din casă în casă, au aflat un cuțit asemenea acestuia, au mai aflat însă și un ștergar și două scânduri stropite cu sânge. Până acum nu s'a putut descoperi ucigașul. S'a constatat însă oficios, că nu poate fi vorba aici de sinucidere. Crima aceasta a fost săvârșită într'o parte a orașului, unde locuiesc numai Jidani, ear' un corespondent al lui „Alkotmány“ spune, că printre populațiunea creștină din Namesco s'a produs o mare amărăciune și se vorbește lucruri

tainice despre omor. Înainte de a fi înmormântat, copilul a fost secționat. „Alkotmány“ adaugă, că copilul a fost înșelat să umble la o anumită casă. Corespondentul aceleiași foi mai spune, că ștergarul găsit purta inițialele unui nume, dar' că ele au fost tăiate. Se mai spune, că stoborul (palantul) dela casa unui Ovreu a fost aflat mănjit de sânge și că gendarmii, cari au aflat aceasta, au întrebat pe Jidan: „De unde vine acest sânge aici? E sânge de om!“ — „O nu!“ a răspuns Jidanul: „am ucis o găscă!“ — „Dar' asta nu 'ți-e iertat, asta e treaba șachterului“ i a replicat gendarmul. — Până acum n'a fost nimeni arestat. Este însă mare bănuială, că și aci s'a săvârșit un omor ritual.

Monument lui Pestalozzi. Orașul Zürich (Svizzera), în care s'a născut marele pedagog Pestalozzi, i-a ridicat acestuia un monument frumos, care a fost desvilit acolo Sâmbăta trecută. Sărbarea desvilirii a fost imosantă. A fost adusă în fața monumentului întreagă tinerimea studiosă și desvilită s'a făcut în suretul clopotelor dela toate bisericile orașului. S'au ținut vorbiri frumoase, în cari s'au arătat mulțimele meritele nepăritoare, ce marile Pestalozzi le are pentru școală și pentru educațiunea omenimii.

Nouă metodă de vioară. Dl Gh. A. Dinicu, distinsul profesor de vioară la conservatorul din București, a scos la lumină o metodă de vioară menită a aduce mare serviciu tinerilor noștri violoniști.

Dl Dinicu a reușit să introducă în această metodă tot ce a dobândit prin lungă sa experiență, și-a umplut un gol simțit de toți acei cari sunt la începutul studierii acestui instrument.

Metoda tipărită foarte frumos în Lipsca, e aprobată de ministerul instrucției publice în urma unui raport favorabil al eminentului măestru C. Dimitrescu.

O descoperire rară. — Nu de mult o descoperire extraordinară s'a făcut în California, de către niște archeologi. E vorba de descoperirea unei noue rase omenești. În o peșteră adâncă, astupată cu petri enorme și mușchii, s'a găsit o femeie mumificată ținând un copil în brațe. Ea este de o statură uriașă; căci are înălțimea de 2 m. 50 cm. Această mumie nu aparține nici unei rase omenești cunoscute până acum. Picioarele mai cu seamă au fost obiectul unei mari nedumeriri a archeologilor; sunt foarte mari, și degetele toate egale, prezentând forma unui drept-unghiu. Se zice că ar fi existat odată o rasă de oameni cu picioarele pătrate, înalți ca elefanții, și cari locuiau pe marginile Pacificului. Exemplarul ce s'a descoperit precizează acum cea existență, care înfloria, după calculele făcute, acum 11.500 de ani.

Somn iernatic în Rusia. — Ziarele rusești aduc știrea, că în districtul Pskow sate întregi se pregătesc pentru așa numitul „somn iernatic“. Rușii numesc acest somn lozka. În districtul Pskow recolta a fost anul acesta miserabilă. Țăranii s'au obișnuit deja de ani de zile, ca să doarmă iarna. Familia întreagă se grămădește în giurul cuptorului și dorm nopțile și zilele, deșteptându-se o singură dată în zi, ca să ia nițică pâine uscată înmoiată în apă. Pe strade nu se poate vedea nimeni.

Asigurarea vitelor. Poporul nostru, ca popor agricultor și econom de vite, foarte adese ori e lovit în sărăcia sa și de marea nenorocire a boalelor de vite, fără-ca să și poată ajuta și fără-ca să afle undeva chip de despăgubire. Pentru-ca și aci să și poată omul ajuta în necazul ce-l întâmpină, atragem luarea aminte a economilor noștri de vite asupra unui așezământ de asigurarea vitelor cornute și a cailor în contra boalelor și altor nenorociri ce pot să se năpustească asupra acestor buni și indispensabili servitorii ai omului în gospodăria sa de casă și

la câmp. Asigurarea aceasta se face cu preț foarte moderat la „Societatea de asigurarea vitelor“ în Budapesta (VII, calea Erzsébet Nr. 27.) O credem cinstită și solidă această instituțiune de asigurare cu atât mai ales, că în fruntea ei se află bărbați de cea mai mare greutate din mijlocul boierilor din țeara noastră.

Se află de vânzare: Arangamentul pentru o prăvălie (dughean) de băcănie (specerei), care constă din două tarabe și 4 stelaje, cu prețuri avantajoase. De asemenea sunt de vânzare diferite mărunțisuri, ca: pantlici, bumbac, cărpe, mănuși, etc. foarte eftine. Informațiuni se dau la administrațiunea ziarului nostru.

ECONOMIE.

Grâne.

Prețurile de la 31 Octomvrie.

	Arad:	B.-Pesta
Grâu Aprilie fl.	7.17—7.40 fl.	8.28—8.37
Septemvrie	„	8.12—8.13
Cucuruz vechiu	5.—5.20	5.04—5.08
nou	4.—4.10	5.14—5.15
Orz vechiu	„	5.90—6.60
nou	5.50—5.60	6.—6.10
Secară Apr.	5.60—5.70	6.70—6.71
vechiu	„	6.20—6.45
Ovăș Apr.	4.40—4.50	5.18—5.20
Oct.	—	4.90—5.28

Cursul pieții din Arad.

Hărțile-monetă română	Cump. fl.	9-48	vând	9.52
Lire turcești	„	—	—	—
Imperial (15 R. aur)	„	18.90	„	19.—
Ruble rusești 100 k	„	126.—	„	127.—
Galbeni	„	5.58	„	5.63
Napoleon-d'or	„	9.48	„	9.55
100 Marco germane	„	58.50	„	58.95
Livre sterling	„	11.90	„	12.50

Porci:

(Piața Steinbruch)

Ungari; greutate:		cr. p. kg.
bătrâni 320—380 kg.	40—42.	„
tineri 320—390	44—44.5	„
250—390	44—45	„
până 250	45—46	„
mijlocie 240—260	47.5—48	„

Păștăioase:

Fasole boabe mari albe și rot.	fl. 6.—	6.50
„ „ cenușii	„ 7.25	7.75
„ „ colorate	„ 5.75	6.—
Linte	„ 10.—	16.—
Mazere pentru fert	„ 11.—	—
„ „ aurărită	„ 17.—	—
Macu	„ 31.—	33.—

Pei lucrate:

prima Einsatz-Terzen	10—13 Kl fl.	137.—140
„	14—20	143.—148
„ Zweisatz	20—22	133.—135
„ Dreisatz	22—24	140.—142
„	25—26	143.—145
„	26—30	145.—146
„ de bivoli	28—32	142.—144

Semințe:

Trifoiu roșu:	„ 98	„ 40.—43.—
Lucernă: ung.	„ „	„ 40.—43.—
„ ital.	„ 98	„ 45.—47.—
In, după calitate	„ „	„ 10.50—11.—
Ulei de napi	„	„ 33.—
Petroleum american rafinat fl.	22.50	100 kl
„ rusec	„ 20.—	„
„ de Orșova	„ 19.—	„
„ de Brașov	„ 18.—	„
Spiri grob pentru rafinat fl.	16.50—16.75	
Lână: de vară	„ fl. 90.—	92
„ vânăță	„ 90.—	93
„ albă	„ 108.—	114

Spirit:

	19 Oct.
Spirt rafinat; cu toptanu	55.50
„ „ cu micu	56.50
„ brut cu toptanu	54.50
„ „ cu mic	55.50

Editor: Aurel Popovici-Barcianu.
Red. respons.: Ioan Russu Șirlianu.

A apărut în tipografia
noastră și se află de vânzare
la

Administrația „Tribunei Poporului“
sub numirea

„AMICUL POPORULUI“

„îndreptător în cauze administrative și judecătorești pen-
tru poporul român“

de TITU VUCULESCU pretor,

cu prețul de 50 cr. plus 5 cr. porto postal.

O carte în adevăr folositoare pentru popor, care cuprinde sfa-
turi și învățături de foarte mare folos pentru toate trebile și
trebuințele poporului.

Administrația
„Tribunei Poporului“

ANUNȚ.

Subscrișii îmi iau voia a anunța On. public, că tocmai acum
mi-am deschis

atelierul meu de modă: de croitorie și de cusut

a tot felul de haine pentru dame

în piața Tököly, Nr. 7 ușa 14 în etajul I.

Atelierul meu este aranjat în chipul cel mai modern, și pri-
mesc comande și din provincie prin postă, pe cari le execut cu
eleganță și pe lângă prețuri moderate.

Rugându-mă de spriginul și de încrederea On. public, sânt

Arad, Iulie 1899
358 7-12

Cu deosebită stimă:

Lucreția Vucu.

Dr. VAIDA BENŐ
dentist de specialitate
în Arad

piața libertății Nr. 22 în edificiul teatrului etajul I.

DUPĂ METODUL ÎNSUȘIT LA RENUMITA UNIVERSITATE
DIN BERLIN

378 9-15

cu ajutorul celor mai noue invențiuni,

material și instrumente d'ale tehnicii moderne,

plombezi: cu aur, argint, platină, amalgam, ciment, porcelan
și sticlă.

Prepar dinți artificiali

pentru dimicare deplin acomodați înveliți în aur sau vulcanit,

coroane de măște, precum ori și ce legătură de dinți fändăriți

Reparez cu masinării îndreptătoare dinți încrucișați ori
strimbați,

suplinesc fălci întregi de dinți.

Astup și îndreptez lacunele de pe cerul gurei etc. etc.

Scoaterea dinților cu gaz de voluptate sau cu amorfire locală.

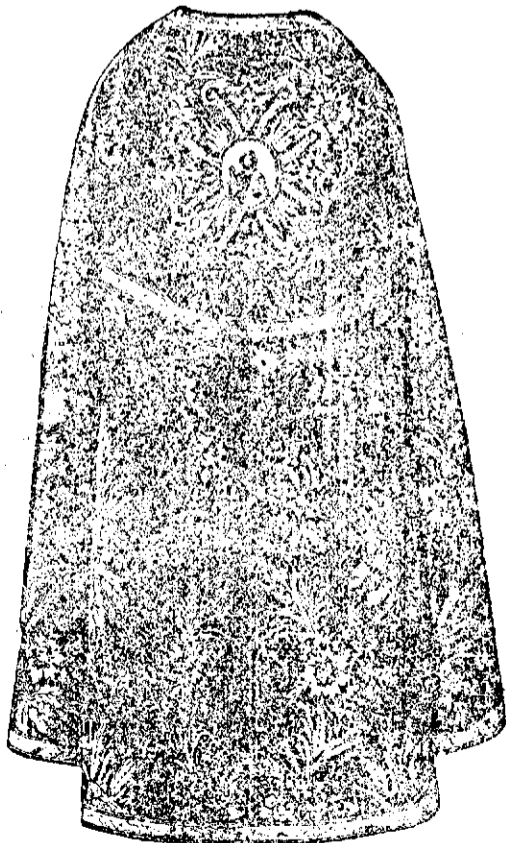
Ordinez dela 9-12 a. m.

și dela 2-6 p. m.

Pentru seraci dela 8-9 oare gratuit.

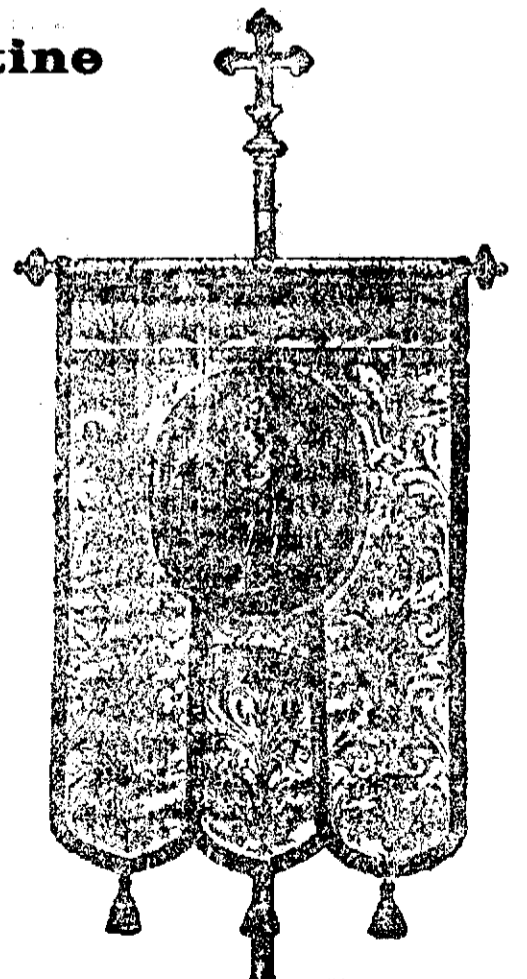
Strict după ritul grecesc

Se pot procura mai bune și mai ieftine

Felon, odăjdii pentru diaconi, Stihare, Prapore
bisericești, steaguri pentru reuniuni, Sfântul
aer (Plastanița), Disc, Potir, Steluțe, Chivot
Artoclasia (cutie pentru agne) Dicheriu,
Tricheriu, cașă, icoane pentru iconostas
etc. etc.

Prețuri curente (cataloge) bogat
ilustrate se trimit la cerere gra-
tis și franco

ERNEST KRIEKL & SCHWEIGER

VIENA I. KOHLMARKT 2.

1-2 278